

A 108 b

Knjižnica za pouk in zabavo

Faraon v fraku in drugi spisi

A 1086

BIBLIOTEKA ZA POUK IN ZABAVO

DAMIR FEIGEL

FARAON V FRAKU

IN DRUGI SPISI

TISKALA IN ZALOŽILA TISKARNA „EDINOST“
TRST 1929.

Vse pravice pridržane.

1024

A1086

FARAON V FRAKU

SPISAL DAMIR FEIGEL

1.

Počasi je stopal Robert Hladnik po skoroda praznih ulicah. Meščani so se bili že porazgubili h kosilu in nihče se ni rad izpostavljaj po nepotrebnem poletnemu opoldanskemu solncu. Prav to nenavadno uro si je pa izbral Hladnik, da obišče mestni muzej; ni namreč hotel, da opazi prijateljsko oko v takem poslopju njega, rednega in poštenega «krojača in enonadstropnega hišnega posestnika z lepim vrtom za domačo uporabo», kakor se je navadno sam predstavljaj.

Sinoči so mu bili res napolnili glavo. Sedeli so kakor vsak večer na gostilniškem vrtu pri kozarcu vina. Ni se mogel več spomniti, kako je nanesel pogovor na faraone in piramide. Mnogi izmed družbe so vedeli povedati marsikaj zanimivega k tej točki, posebno urar Božič je bil precej zgovoren; skoraj gotovo je že imel eno četrto nad običajno mero, sicer bi ne bil govoril tako krepko in glasno, da ga je celo on, Hladnik, čeprav nekoliko naglušen, slišal in razumel. A tudi on sam je že prej poznal faraone iz svetega pisma, piramide je videval na ovitkih cigaretnih papirčkov, da so se pa ohranili posušeni in

prekajeni faraoni skozi tisočletja in se še dandanes kažejo kot mumije po muzejih, ne, ta je bila precej iz trte zvita. Gotovo je tedaj pomežiknil Božič vsemu omizju tako, da on, Hladnik, tega ni opazil, češ, dajmo Hladnika nekoliko potegniti, saj se lahko izgovorimo, da nas je glušec slabo razumel. Tak tepček pa krojač Hladnik le ni, da bi kar na slepo verjel take gluposti!

Po hudem notranjem boju in po vseskoz prečuti noči se je Hladnik proti jutru odločil, da se prepriča sam na svoje oči, koliko resnice je na ohranjenih faraonih in so li mumije res tako stare, kakor je trdil navihani urar Božič.

Dospevši do muzejskega poslopja, se je Hladnik plaho ozrl po trgu. Žive duše ni videl. Tudi iz čuvajnice v veži je bil izginil hišnik Rogač, prepričan, da ni človeka v mestu, ki bi si izbral tako neprikladno uro in si skusil takoj po kosilu in ob najhujši vročini razširiti svoje duševno obzorje z obiskom mestnega muzeja.

Nemoten je prišel Hladnik do oddelka za orientalske starine. Nikdar še ni bil dotle v muzeju, toda sinoči se je v družbi toliko govorilo o mumijah in krstah, da se je kaj kmalu spoznal do edinega faraona, ki ga je hranil mestni muzej.

V krsti, skrinji podobni, je ležalo v platnene po-voje zavito truplo. Nič kaj posebnega. Pa so takega vruga počenjali včeraj s faraonom! Naj je bil še tako mogočen vladar, tu je ležal, zavit v revno platno, niso mu bili privoščili niti obleke, da bi človek vsaj videl, s kakšnimi kroji so osrečevali tedanji krojači svoje odjemalce. Bogme, velika revščina, ki ne zasluži, da se radi nje osmeši reden krojač in pošten hišni posestnik s svojo radovednostjo.

Toda stoj! Porogljivi in pomilovalni nasmeh je hipoma izginil Hladniku z lic, v oči se mu je naselila

groza, kajti truplo, mrtvo, posušeno truplo pred njim se je hipoma zagibalo, glava zgenila in oči odprle. Nezavestno je telebnil pri tem prizoru Hladnik na tla.

Kaj se je bilo zgodilo? Prav v trenutku, ko je opazoval krojač mumijo, položeno v okrašeno skrinjo, je minilo tri tisoč let, odkar je bil umrl faraon in, kakor znano, se vrne pri starih Egipčanih po treh tisočletjih, izračunjeno točno na dan in uro, duša zopet na zemljo, poišče si svoje prejšnje telo, pokori se še določeno dobo in se združi nato na vse veke z najvišjim bogom Amonom.

Počasi se je rešil oživljeni faraon ovoja, skočil prožno — bil je precej izpočit — iz krste na tla, zapazil na tleh ležečega, mrtvega človeka, slekel ga, oblekel njegovo obleko, nagega neznanca povil s svojimi ovojji in ga položil na svoje prejšnje mesto v krsto. Od skarabeja, svetega hrošča, iz čistega zlata in ametista, se pa ni hotel ločiti. Samemu sebi je pripel na golo kožo pod vrat čarobno zaponko.

In Hladnik, ki prejšnji večer niti verjel ni, da se kažejo po muzejih tisoč in tisoč let stari faraoni, je postal sam to, česar ni verjel. Strah, groza in zraven tega še padec na tilnik so usposobili krojača za to novo ulogo.

Ves ta prizor se je hitreje vršil, kakor se to sploh more pojasniti z živo besedo ali mrtvimi črkami. Le pri ovratniku — krojačev ovratnik je bil visok, trd in nazaj zavihan — se je pomudil faraon nekoliko delj časa in pri tem pošteno zaklel. Bila je to prva kletev v staroegipčanskem jeziku, ki je kaj čudno odmevala v tem modernem poslopju.

Še en pogled svojemu neprostopoljnemu namestniku, položenemu v starinsko krsto, in pokrojačeni faraon je samozavestno in ponosno zapuščal tiho in nemo poslopje.

Ulice s svojimi stavbami niso nikakor ugajale visokemu gostu, ko je stopil na trg. Njega, ki je gledal, preden je bil umrl, ogromne piramide, veličastna svetišča, orjaške kipe, je kar zasrbelo, da bi skočil z mesta in brez zaleta kar na streho teh igračk.

U-u-u-vuuuuu vuuuuu je po levje zatulilo za hrbtom prestrašenega faraona, ki ni imel več časa dati že drugič duška svoji naravni in upravičeni nevolji. Pridrvelo je strašilo in faraon je padel pod kolesa zdivjanega avtomobila.

2.

Pred «enonadstropno hišo z lepim vrtom za domačo uporabo» se je ustavil avtomobil Zelenega križa.

«Vedno in vedno pošilja naš poslovodja le mene pripravljat domačine na nesrečo, ki jih je doletela. Kdor ima količkaj srca, ve, kako težavna je ta naloga!» se je jezil mladenič proti krmitelju, skočil z voza in pritisnil na električni zvonec.

«Oprostite, gospa! Stanuje tu gospod Robert Hladnik, krojač in hišni posestnik?»

«Da, jaz sem njegova žena! Želite, prosim?»

«Hm, jaz sem pa strežnik pri Zelenem križu!»

«Me veseli; ste gotovo prišli z naznanilom, da sva z možem zadela pri zadnjem srečkanju v prid vašemu društvu glavni dobiček!»

«Ne, zadeva se mi zdi mnogo bolj tragična!»

«Torej pobirate vi članarino?»

«Ne, vaš mož, da, prav vaš mož — kaj hočemo — je padel pred poldrugo uro pod avtomobil!»

«Pod avtomobil? Joj meni!»

«Če vam je ljubše, je šel avtomobil čezenj! Ker sam ni mogel govoriti, smo doznali po pismu v nje-

govem žepu njegov naslov. Sprejmite ga v domačo oskrbo še teh par dni in vedite, da so pogrebni stroški iz javne bolnišnice isti kakor iz zasebne hiše!» Od-dahnil se je strežnik z zavestjo, da je izvršil z vso potrebno nežnostjo kočljivi nalog in zopet enkrat si-jajno opravičil srečno roko društvenega poslovodje pri izbiranju zaupnih oseb.

Na mehki nosilnici sta prenesla strežnik in kr-mitelj nezavestnega bolnika iz avtomobila mimo vzdihujoče žene na posteljo.

«Zdravnik je že obveščen, mora priti vsak trenu-tek! Le pogum, gospa!»

Odšla sta. Komaj po njunem odhodu je izbruhnila pri nesrečni Hladnici žalost z vso silo na dan, vzdihí so se pojačili v tuljenje, ki ga pa bolnik ni slišal, niti se ni odzval na nežnejše ljubkovalnice kakor: «Bertič moj, zlato moje!»

Čim besnejši je hudournik, tem prej upade. Tudi Hladnica se je umirila. Prva boleost se je bila iz-divjala. «Oh, Robert,» je zastokala ob postelji svojega moža, «kolikokrat sem ti pravila, ne hodi po sredi ulice, avtomobil pride, gluhi si in nesreča je tu! Kaj te je vendar gnalo danes takoj po kosilu od doma? Saj navadno ležeš in prespiš najhujšo vročino! Mar ti je bilo usojeno? Revež! Daljši se mi sedaj zdiš, avtomobil te je najbrž izdelal, kakor raztegne valjar testo! Bencin te je pa moral tudi osmoditi, kajti temnorjav ti je sedaj obraz in izginilo je še tistih par las, ki si jih imel. Joj meni, kake skrbi mi povzročaš, nebogljjenček!»

Zdravnik je vstopil. Hladnica se je vrgla na bla-zinjak in hropeč čakala izida zdravniške preiskave.

Minila je ena večnost, minile so tri večnosti, mi-nilo je deset večnosti, zdravnik je pa le še trkal, tipal, obračal in poslušal.

«Gospa!» Zdravnik je poklical gospo Hladnico k oknu. «Povejte mi resnico, ali vas ljubi vaš mož?»

«Seveda me ljubi! Čudim se samo vprašanju!»

«Ali ste, gospa, opazili kdaj pri svojem možu kako nepravilnost glede — kako naj se izrazim — logike v govoru ali v dejanjih? Ali je govoril kdaj zmedeno, nesmiselno, nepreudarno?»

«Nikdar, gospod zdravnik!»

«Je li vaš mož — krojač po poklicu, kakor sem poučen — kdaj prišil, recimo, kak gumb pod pazduho?»

«Seveda, moj mož je šival tudi ženske obleke!»

«Pustiva to! Poslušajte, gospa! V teku temeljite preiskave sem dognal, saj mi ne zamerite moje odkritosti, da nima vaš mož ne srca, ne možganov!»

«Joj meni! Ne srca, ne možganov!»

«Ponovim: ne srca, ne možganov! Vedite, že dvajset in šest let vršim svoj poklic, na tisoče ljudi je bilo pod mojim občutnim slušalom in ostrim rezilom. toda doslej še nikdar kaj takega in vsaj podobnega! Če privolite, gospa, objavim to čudo v naših strokovnih listih in oba, moj bolnik in jaz, zasloviva hi poma daleč preko mej. Seveda brez vašega privoljenja so mi zaprta usta, saj veste, da čuvamo tudi mi, zdravniki, tajne!»

«V to, gospod zdravnik, ne morem privoliti! Kaj bi rekli ljudje pa meni, češ, štirinajst let je živela z možem in ni niti opazila, da mu manjkajo možgani in srce? Nehote bi se še jaz oslavila. Joj meni, kako sem nesrečna!»

«Kaj nesrečna? Da bi jaz imel tak pojav doma, ne poznal bi svoje sreče mej!»

«Zakaj me tako tepeš, usoda?» je vzdihnila Hladnica po odhodu zdravnika. «Moj nesrečni Robert gre in pride pod avtomobil, še prej pa gre in stopi v za-

kon brez srca in brez možganov. In o vsem tem moram molčati ko grob. Vse svoje kokoši bi dala, če bi se uverila, da se je zdravnik motil pri svoji ugotovitvi!»

Toda zdravnik se ni bil zmotil. Saj je znano, da so v starem Egiptu izrezali svečeniki vsakemu faraonu po njegovi smrti iz trupla srce, umili ga v palmovem vinu in ga vtekli v posebno posodo. Isto se je zgodilo tudi z možgani, ki so se spravljali mrliču skozi nosnici na dan.

3.

Završelo je po mestu po tej avtomobilski nesreči. Društvo krojaških mojstrov, ki je radi poletne vročine dremalo, se je vzbudilo k izrednemu občnemu zboru, sklicanemu z okrožnico, ki jo je nosil od člana do člana nalašč za to plačan postrešček, in je spravilo s svojo odločno zahtevo, naj se kaznuje krivec, policijo v nemalo zadrego. Zaslišali so se bili že vsi krmitelji po abecednem redu, preiskali vsi avtomobili po zaporednih številkah, toda brez uspeha. Da bi policija čuvala morebitne uspehe radi nadaljne preiskave kot najstrožjo tajnost, ni bilo verjetno.

Tačas je stregla Hladnica z vso požrtvovalnostjo, ki jo je zmožna čuteča in ljubeča žena, svojemu možu.

Živela pa sta v mestu dva nepridiprava, Rok in Vid, ki sta zasnovala, hoteč izkoristiti zaposlenost policije v avtomobilski zadevi, drzno tatvino.

Prav isti večer, ko je dobival krojač Hladnik brezplačni pouk iz staroegipčanske zgodovine, sta bila tudi ona dva na vrtu pri »Zlatem vrču» in sta, sedeč pri sosednji mizi, slišala ves pogovor. Najbolj ju je seveda zanimal omenek, da se nahaja v mestnem

muzeju posušen vladar, ki je okrašen z draguljem, v zlato vdelanim. Nak, taka ničemurnost in še celo po smrti! je šinilo obema skozi glavo in istočasno se jima je rodila blaga misel, rešiti pokojnega faraona vsega pozemeljskega napuha, gizdavosti in ničemurnosti. Ves drugi dan sta vohunila previdno in posamič okrog muzeja, da doženeta najprikladnejšo uro za udejstvitev svojega namena. Izposodila sta si vrečo in voziček — za take malenkosti niti nadlegovala nista lastnikov — tretji dan takoj po kosilu sta pa prišla tatova z vozičkom pred muzej.

Ulice so bile prazne in trg pred muzejem tudi. Hišnik Rogač je počival v živalskem oddelku zraven nagačenega severnega medveda, prepričan, da je to najhladnejši prostor v poslopju. Brez najmanjšega pripletljaja sta položila tatova mumijo v vrečo, nesla jo na voziček in z vozičkom pred sabo sta jo lagodno in počasi, kakor bi bila v resnici kaka postrežčka, mahnila naravnost ven na polje v visoko turščico, da nemoteno ogulita ugrabljeno mumijo vseh njenih dragocenosti. Gotovo se nista tatova preveč nežno dotikala povezane mumije, zato se je ta zgenila, oči so se ji odprle in iz ust se ji je izvila mila prošnja: «Nikarta me šegetati! Občutljiv sem zelo!» Ni še dobro izgovoril zgodovinski mrlič teh besed, ko sta jo že odkurila tatova, kakor so ju mogle pač pete nositi.

Mumija t. j. pofaraonjeni krojač Robert Hladnik se je popolnoma vzbudil, ni pa vedel, ne kje se nahaja, ne kaj se je bilo z njim zgodilo. Izkopal se je iz vreče, ker pa ni imel drugega okrog sebe kakor samo platnen ovoj, je zlezel zopet v vrečo, boječ se, da bi ga ne videl kmet, na čigar polje so ga bile zanesle neznane sile. Na tem mestu, sredi visoke turščice je tudi ostal ves popoldan, ves večer. Šele ko je bila trda noč, je počasi zapustil polje, razgledal se,

spoznal, da ni daleč njegova enonadstropna hiša, in se napotil proti domu.

Hladnica se je stresla, ko je zaslišala okrog ene ure glas hišnega zvonca. Bila je še pokonci in je likala v kuhinji svojo črno obleko, ki jo je bila prej še poškopila s solzami. Previdno je pristopila z vžgano svečo v roki k vzhodnim vratom in vprašala, kdo je zunaj.

«Odpri, jaz sem, tvoj mož Robert!»

«Moj mož je že v postelji!»

«Bodi vendar pametna, saj me poznaš po glasu! Precej hladno je tu na tem kamnu. Odpri mi, Olgica!»

«Dobro znaš posnemati glas mojega moža, bodi kdorkoli, a mene ne prevariš!»

«Mraz me že stresa in pravkar odpira soseda Tona okno! Kaj poreče, če me vidi takega?»

Ključ se je dvakrat obrnil, vrata so se odprla in v sobo je skočil Hladnik, zadovoljno vihteč po zraku vso svojo opravo t. j. platnen povoj.

«Kaj pa ti je, ženka? Roka se ti trese in sveča ti kaplje po obleki!»

«Jaz ne razumem ničesar več. Najprej prideš naravnost izpod avtomobila, ležeš v posteljo in priskačeš, ko že in še ležiš doma bolan in polomljen, zopet domov, menda naravnost iz kopališča in še ponoči! Ali sta to mógoče dva moža? Saj vendar nisem tega zaslužila!»

«Blede se ti, ženka, lica ti gore, ležat pojdi, bolna si! Saj sem vendar jaz tvoj edini mož!»

«V spalnico stopi, Robert, in zmeni se sam s sabo, ki že ležiš od včeraj v postelji! Jaz norim! Tu v kuhinji ostanem! V spalnici me je strah!»

Hladniku ni bilo treba dvakrat reči, zadovoljen je bil, da bo črez par minut že v postelji. Kmalu je tudi zaspal in sicer prav v trenutku, ko je zapuščal

faraon skozi okno — bilo je v pritličju — gostoljubno hišo, kjer je bil kolikor toliko izlečil svoje bunke in otekline, kjer se je seznanil nekoliko s sedanostjo in kjer si je tudi omislil novo moško obleko izmed velike množice oblek, ki so komaj začete ali že končane visele na dolgem obešalu. Odšel je črez »vrt za domačo uporabo« neznano kam v temno noč.

Žena je pa sedla v kuhinji k mizi in si podprla z roko svojo glavo. Šumelo, brenčalo ji je v njej kakor v kakem sršenovem gnezdu. Misli, načrti so se ji porajali in zopet izginjali. Še najbolj ji je ugajal sklep, napisati na vrata: »Ker sem z zakonskim blagom že dobro založena, ne sprejemam nobenega moža več!« toda boječ se sosede Töne je zavrgla končno tudi ta sklep.

Ko so drugo jutro ob prvem zoru prinašale kmetice iz okolice polne jerbase zelenjave in sadja na glavi, ko so vozile brhke mlekarice na ročnih vozičkih polne vrče mleka, so se lepili po voglih mestnih ulic veliki lepaki v kričečih barvah: »Pozor! Berite vsi današnje »Naše glasilo«! Posebna izdaja! Neverjetna tatvina! Faraon, dika eden in dvajsete dinastije in ponos našega mesta, ukraden! Berite! Berite!»

Še pred sedmo uro se je popolnoma razprodala številna izdaja »Našega glasila«. Lepa je bila zgodovina staroegipčanske države takoj za uvodnikom, divni so bili kulturni podatki o tem starodavnem narodu v podlistku, naravnost neprekosljiv je bil pa životopis ukradenega faraona v posebnem članku. Pisec članka, kronist Grmek, je poznal celo tri tete njegove, navedel imenoma več profesorjev v Onu, kjer je bil mladi faraonček vpisan na znamenitem vseučilišču, in podal kratko vsebino njegovih spisov, ki bi dandanašnji napolnili največje vojaško vežba-

lišče pet metrov visoko (faraon je radi trpežnosti najrajši izdolbal svoje misli v kamen in trije kamnolomi ob gorenjem Nilu so mu morali dobavljati za to potrebni «papir»).

Zopet se je policija vzbunila. Ni še bila dohitela roka pravice prvega zločina, drvečega krmitelja, ko se je že pojavil drugi, ki je bežal pred njo z dragocenim svojim plenom.

Policijski ravnatelj Drenik je bil ves iz sebe, kajti vedel je le predobro, da gleda sedaj ves svet nanj in da zavisi od uspeha njegov: biti ali ne biti. Faraona ukrasti in še tako izšolanega in poleg tega celo iz dvajset prve dinastije, to je velik zločin pred vsem kulturnim svetom.

Takoj jo je udaril ravnatelj h kustosu muzeja.

«Prišel sem, gospod kustos, uradno po nekaj podatkov. Od kdaj hrani naš muzej ukradeno mumijo?»

«Brž vam ustrežem! Poglejmo imenik! Oddelek: C. Številka: 49. Faraon Setifep, prvi iz dvajset prve dinastije. Dar meščana Milana Frandoliča iz leta 1823. V knjigi se je zabeležila še sledeča opomba: Milan Frandolič je kot mornar kupil v Aleksandriji od revnega in sestradanega Abesinca mumijo s krsto (sarkofagom) vred za sedem šilingov, ker se mu je Abesinec smilil in ker se ni hotel vrniti s praznimi rokami domov. Krsto je imel doma v podstrešju. Ko se je pa njegov sin nekoč prekucnil črez njo in si pri tem zlomil nogo, jo je oče daroval muzeju. K tej opombi naj dodam, gospod ravnatelj, iz svojega še to, da živi od družine blagopokojnega darovavca in podpornika znanosti in vede sedaj samo še gospa Olga Frandoličeva, poročena Hladnik, stanujoča v Poljski ulici hšt. 35. Njen naslov sem si zapomnil, ker mi šiva njen mož obleke. Sama mi je pravila nekoč, da je bil njen praded mornar, da bi bil pa kaj pri-

nesel s sabo s potovanja, mi ni znala povedati. Ona torej ne ve nič o faraonu. Jaz ji pa tudi nisem hotel ničesar omeniti, vrag vedi, mogoče bi ga lahko lepega dne še zahtevala od muzeja.»

«Nič si nisem na boljšem s temi podatki!» je govoril, zapuščajoč muzejsko poslopje, sam s sabo ravnatelj. «Že vidim, da bom imel par dni pasje življenje! Bravo! Pasje življenje! Domislil sem se policijskega psa. Ta naj izsledi zločinca ali zločince!»

Pol ure pozneje je povohal Hektor kraljevo krsto v muzeju. Prosim, samo povohal, kajti policijski psi so zelo dostojni, ko nastopajo uradno. Nato jo je krenil ven, hodil po ulicah, vedno vodeč gospoda ravnatelja Drenika na motvozu za sabo, stopil ob mestni meji na polje, šel od tu naravnost v Poljsko ulico, kjer se je ustavil pred hišo št. 35.

«Pametna žival!» ga je pohvalil ravnatelj. «Kdo bi si bil mislil, da me popelje naravnost k pravnu kinji onega Frandoliča, ki je pred davnim časom podaril faraona muzeju. Gotovo voha v pravnu kinji še njenega pradedu. Kako izboren nos! V hišo pa le ne stopim, ker bi me lahko vprašala Hladnica, ali že imamo avtomobilista, ki ji je povozil moža. Njej gre seveda samo za odškodnino in v takem slučaju žene zelo visoko cenijo svoje moža.»

5.

Neopažen je zapuščal faraon skozi okno gostoljubnost Hladnikove hiše.

Bila je lepa poletna noč. Zvezde in zvezdice so pomežikovale z neba, kakor da so spoznale v faraonu starega znanca. Z belimi kamenčki posute vrtn steze so se ob medlem zvezdnem blesku še dokaj jasno začrtovale iz nočne tmine.

Faraon jo je ubral naravnost črez vrtove, počiva-
joče za hrbtom večjih in manjših hiš. Plezal je črez
plotove in zidove, ki so oddeljevali vrt od vrta. Pre-
vidno in počasi, saj se mu ni nikamor mudilo. Ko je
zaslišal lajež, se je ustavil in počakal, dokler ni bil
prepričan, da je izginil šakal, nočni gost človeških
naselbin, zopet v molk peščene puščave.

Dolgo časa je hodil faraon skozi vrtove in se
opajal z mamečim vonjem rož in cvetic. Na vzhodu
je že pobledevalo nebo in zvezde so ugašale druga
za drugo. Še en zid, ki ga je faraon z lahkoto zmagal,
in pred faraonom so se razgrnili travniki, polja. Če
je čutil faraon, ko je stopal po vrtovih, kako enako-
merno diha speča narava, je opazil, ko je zapuščal
mestno zidovje, kako se je narava predramljala, vzbujala
in bila v tem predramljanju prav tako veli-
častna kakor prej v svojem mirnem spanju. Ptički
so se oglašali, zdaj tu zdaj tam in niso se dali motiti
od zgodnjega izprehajavca.

Po ne prav širokem kolovozu je stopal faraon
dalje med polji in travniki. Na nebu je naznanjala
zora prihod luči in gorkote.

Nenadoma se je faraonu ustavila noga. Pred sabo
je uzrl reko, ki se je vila med visokima bregovoma
dobro vidna v mladem jutru. V hipu je poiskal fa-
raon stezo in hitel po njej navzdol, dokler ni prišel
do reke. Tu, na bregu se je vrgel na tla, pokrita z
drobnim rečnim peskom, in iz prsi se mu je izvila,
prav ko je objemalo vzhajajoče solnce s svojimi zla-
timi žarki robove nasprotnega brega, pobožna mo-
litev:

«Pozdravljen, pesek, ki si mi priča, da ni več
daleč peščena puščava! Pozdravljen pa tudi ti, dragi
oče Nil, ki si meni in mojim prednikom na prestolu
obeh dežel podarjal egiptovsko deželo, jo oplojal vsa-

ko leto, da so se lahko na njej preživljali tisoči in tisoči mojih podložnikov, ki so se čutili še neizmerno srečni, da sem jim faraonil jaz. Pozdravljen, oče Nil!»

Vstal je. Nepremično se je nato zagledal v mimo hiteče valove in valčke. Ker ni poznal jezika gorske reke, ni mogel razumeti, kaj so si pravili razposajeni in neugnani valčki, ki so veselo preskakovali kamne in čeri, da se jim je pri tem izza pasu prikazovala peneča se srajčka. «Hi hi hi hihih! On misli, da smo Nilovi, in o pesku, ki smo ga mi zdrobili in zmleli, meni, da je kos Sahare! Hi hi hi hihih!» in zopet so veselo poskočili, da jim je odletel daleč stran peneči se klobuk.

Ta poredna razigranost je vplivala na faraona in zdelo se mu je, kakor da ga vabi in kliče oče Nil v svoj objem. Mahoma je začutil na svoji koži tenko plast, ovirajočo ga v njegovih kretnjah. Ni čuda, saj so mu bili namazali veliki duhovni in svečeniki po smrti vse truplo z dragocenim oljem in v teku let, posebno ob času bivanja v mestnem muzeju, je prišel do strjene oljnate plasti, pokrivajoče njegovo kožo, tudi še marsikak prašek, ki se je občutil kot neprijetno breme. Splakniti to plast raz sebe, iznebiti se skoraj nevidnih spon, kako bi se človek oddehnil!

In že se je pripravil, da se sleče in okoplje v studeni vodi, ko ugleda njegovo oko, kako se reži na dnu reke izpod skale krokodil. Pogled na to nevarno golazen mu je takoj skalil vse veselje do kopeli. Jazen je zgrabil za kol, ki ga je našel v bližini, požokal z njim v duplino, da spodi krokodila, in se nemalo začudil, ko je priplaval izpod skale raztrgan čevelj, čigar zevajoči podplat je sličil odprtim in globoko razklanim čeljustim mladega krokodila.

Ni se mogel več zdržati. V hipu se je slekel, položil novo obleko — siva je bila in rdeče križce je imela — na pesek in se izročil vodi. Kak nebeški užitek! Valčki so prali in izpirali kožo in plast na njej se je kar topila, kar ginila je pod njihovimi pridnimi prstki. Dvakrat, trikrat je sunil faraon z rokama in plaval je ko riba proti nasprotnemu bregu.

Za skalo, ne daleč od obleke na pesku, se je skrivala moška postava. Obleka, ki jo je nosila, je bila oguljena, neštetokrat zakrpana, a vedno z drugačnim blagom, prvotna barva se ji ni dala več ugotoviti. Izpod pokrivala nedoločljive oblike so srepro gledale zapite oči na reko.

Bil je to potepuh Urban. Preživljal se je z miloščino. Delo, čeprav je bil še krepak, mu ni nič kaj dišalo. Z zanimanjem je gledal, kako se je plavač oddaljeval bolj in bolj od brega. In zahrepenel je Urban po boljši obleki. Začutil je dotle neznano slast po tujem blagu. Omamila ga je bila lepota predmeta in ugodna prilika. Poželjenje mu je zameglilo oko, da ni več razlikoval med mojim in tvojim.

V minuti — faraon še ni bil dosegel nasprotnega brega — se je Urban preoblekel, zložil svojo obleko lepo na pesek, pobral iz nje naberačeni drobiž in hitel po strmi stezi navzgor. Dospevši na vrh, se je ozrl in videl, kako se je okradeni neznanec, brezskrbno plavajoč, bližal oživiljen in prerojen obleki na pesku.

Urban je bil mehkega srca. Preveč se mu je smilil neznani plavač, da bi mogel biti nema in skrita priča njegovi žalosti v trenutku, ko zapazi, da je izginila njegova obleka in pustila tak ničvredni nadomestek.

Zapel si je jopič, zapel si je veselo popevko in ves

prerojen in prenovljen je stopal Urban samozavestno proti mestu.

«Kupite, gospod, pravkar je izšlo «Naše glasilo»! Senzacija! Faraona so včeraj ukradli iz muzeja!» je vpil raznašalec in molel list gospodu Urbanu pod nos.

Urban je kupil časnik, prebral mastno natiskane naslove posameznim člankom in vzdihnil: «Torej tudi s tatvino takih predmetov si mažejo ljudje roke in ime! Naj si, saj nisem njihov skrbnik!»

6.

Krojač Hladnik je ležal v postelji. Izpod odeje se mu je videla le glava. Skrbno ga je odevala žena, kadar koli se je zgenil in odgrnil.

«Olgica, jaz vstanem, če ne zgorim še v postelji! Saj mi ni nič! Nekaj čutim pač v glavi, a to je le malenkost, skoraj nič!»

«Vem,» je vzdihnila žalostno žena, spomnivši se zdravnikove ugotovitve glede možganov, in popravila odejo, «vem, da ni nič. Kaj neki naj bi tudi bilo? Slab zrak, ker nisi glave že dolgo prezračil!»

«Ne razumem te, Olgica! Pusti me vendar, da vstanem, srce moje!»

«Tvoje srce sem torej, saj svojega, reveš, že tako nimaš. Sicer sem pa vkljub temu nekoliko potolažena, ko sem opazila, da ti je rjava barva izginila z obraza, da ti je zrastle ob temenu kar čez noč nekaj las in da se ti je postava, odkar ležiš, za spoznanje skrčila. V postelji pa le moraš ostati, ker je zdravnik, ki te je preiskal, pripisal mir in zopet mir!»

«Kaj?» se je začudil Hladnik in skušal spraviti roko izpod odeje, kar mu je odločno zabranila skrbna ženica. «Z zdravnikom sem imel tudi opravka?»

«Ne, on je imel s tabo, in še koliko časa!»

«Aha, že vem, toda ali nista bila to dva zdravnik? Položila sta me, sedaj se prav dobro spominjam, neprerahlo na zemljo v visoki turščici, tipala me in šegotala, da sem skoraj vpil. Čudna zdravnika in čudno zdravljenje!»

«Ne razumem te, Robert! Le ostani lepo v postelji, da čimprej ozdraviš! Zelo se bojim za te. Pravkar sem videla skozi okno hoditi okrog naše hiše policijskega ravnatelja. Kadar pa hodijo okrog hiše take osebe, kadar letajo okrog hiše sove, vedi, da je nesreča blizu! Bojim se, da se je avtomobil pokvaril, ko te je povozil, in da boš moral plačati veliko odškodnino krmitelju za vznemirjenje, lastniku za popravilo vozila, policiji pa za sitnosti, ki so ji nastale radi preiskave!»

«Pod avtomobil sem torej tudi prišel! Moj Bog! Če bi te ne videl sedaj goloroke, bi rekel, da jih stresaš kar iz rokava! Kar vem, ni res, res pa je to, česar ne vem!»

«Tako je!» je tolažila žena svojega moža. Smilil se ji je in skoraj bi mu bila odpustila pomanjkanje možganov, če bi imel vsaj srce, pa bodi še tako majhno. «Kadar se spravi nesreča nad hišo, se v njej popolnoma udomači. Skozi vrata pride, skozi okno odide, to pa samo zato, da pride lahko pri vratih zopet noter! Le miren bodi, čaja ti takoj prinesem! Radovedna sem, koliko bo računal Zeleni križ za prevoz!»

«Kak prevoz?» je vprašal začudeno Hladnik.

«Saj te je vendar Zeleni križ pripeljal naravnost izpod avtomobila domov!»

«Nehaj, žena! Saj sem prišel sam domov! Toliko, da me ni bila opazila soseda Tona. Si li že pozabila? Bojim se, da se zmešam, preveč je za me vsega tega!»

«Robert, kaj res, zmešal se boš? Ah, kako, kako sem srečna, presrečna, ker s tem dokažeš jasno in neovržno, da imaš možgane! Hvala ti, Robert! Le mešaj se, ne bom več likala črne obleke in tistemu smrkvaycu pri Zelenem križu že dam, prvič ko ga bom videla, pogrebne stroške z metlo in zdravniku tudi že pokažem, kaj se pravi, odrekati zakonskemu možu možgane! Nečesa te pa, dragi Robert, vendar le prosim! V vsej tej naši nesreči tiči tajnostna skrivnost, ki je ne morem razrešiti. Zato, zapomni si dobro moj dobrohotni nasvet! Naj te vpraša kdorkoli o tvoji nesreči, o tvojem zdravju, vsakemu odgovori: Da, gospod! S takim odgovorom se še najprej odkrižaš radovednih izpraševavcev in prihraniš obema, sebi in meni, veliko sitnosti! Saj mi obljubiš, da se boš ravnal po mojem nasvetu!»

«Da, gospod!»

7.

Zamišljen je hodil ravnatelj Drenik po sobi. Semtertja se je ustavil pri odprtem oknu, pogledal nena mišljeno na nasade pred policijskim poslopjem in zopet je meril z naglimi koraki prostorno sobo od vrat do vrat. Ni slišal ne sedme ure iz bližnje stolnice, niti precej glasnega besedičenja služkinj pred vrati, ki so se jezile na mostovžu, da je prišel ravnatelj v urad prav ob času pometanja in pospravljanja, celi dve uri prezgodaj.

Polagoma se je ravnatelj umiril. Skoroda truden od enakomerne hoje je sedel k mizi. Da bi se mu pa misli preveč ne razbegale in da bi ne prehitevale njegovih logičnih izvajanj, je razpletel namenoma poluglasno svoje misli. Zdelo se mu je, da kroti glas neugnane misli. Podprl je z roko svojo glavo in se zamislil.

«Nobenega izhoda še ne vidim! Najboljše agente sem razposlal na lov, najbolj preizkušene detektive postavil na prežo. Prepričan sem, da se vsak izmed njih zaveda svojih dolžnosti. Obljubil sem jim morebitno nagrado, če in ko ugotove zapriseženi sodni cenilci vrednost takega faraona.

Tudi psa sem vpregel. Hektor se je ponašal ves čas svojega službovanja z mnogimi uspehi in ni imel do faraona še nobene črne pike v svojem službenem izkazu. Včeraj je pa silil vedno v Poljsko ulico in se zaletal v Hladnikovo hišo. On zasleduje Frandoliča, oziroma njegove potomce, mesto da bi iskal faraona. Kako naj dopovem živali, da gre sedaj za darovanca in ne za darovavca, da gre za črko n in ne za črko v? To pot jo je Hektor pošteno polomil.

Kakšne uspehe pa zaznamujem slednjič jaz sam, ki sem šef policije? Poldrugi dan sem že na delu, povprašujem, poizvedujem, stikam, iščem, razmišljam, sklepam, faraona pa le nikoder ni.

In vendar ne more biti drugje kakor v mestu. Kam naj je pa tudi izginil? Na deželo? Kaj naj faraon med kmeti, kaj kmetje s faraonom? V prestolnico? Niti prekajene klobase ne spraviš črez mestno mejo brez užitnine, pa boš kar celega faraona!

Nad sto let je ležal v svoji krsti miren, nemoten. Stavim, da sedem in devetdeset odstotkov meščanov sploh ni vedelo zanj. Pa se je moralo prav pod mojim ravnateljevanjem dogoditi, da je faraon izginil. Razen kustosa, čuvaja in mogoče še kakega upokojenca, vnetega obiskovavca muzeja, bi tega nobeden ne bil opazil, če bi ne bilo zavpilo časopisje. Kakor izstradana hijena se je zagrizlo v ubogo mumijo in navdahnilo meščanom čudovito idejo, da so izgubili s faraonom polovico narodnega bogastva.

Staro, tajno nasprotstvo med policijo in časopisjem. Drug drugemu si grenimo življenje in se gledamo ko pes in mačka.

V svoji zadnji številki me je pozvalo „Naše glasilo“ na poprišče, pozivu sem se odzval in ne bom — to svečano obljubljam — miroval prej, dokler ne spravim faraona zopet v krsto, tatove v ječo in po nepotrebnem izbegano ljudstvo k pameti.

Nov, dobro premišljen načrt in.....»

V tem trenutku je nekdo potrkal, v sobo je stopil sluga Krpan, položil z nemim uradnim pozdravom pošto na mizo pred gospoda ravnatelja in se zopet molče odstranil.

Z veščim očesom je preletel ravnatelj došlo pošto. Pisma je stavil na poseben kup, nekam nerвозno je pa trgal pasice časnikom, listal jih in se ustavljal pri poročilih o tatvini.

Tatovi so si bili izbrali zares najugodnejši čas za — časnike. Politika je bila na počitnicah, mestna kronika je ginevala v kaki vroči podstrešni luknji, šport se je umeknil v gore, književnost je sopihala, gospodarstvo dremalo. Zato so pa posvečali vsi listi tej nenavadni tatvini dolge članke pod mastno tiskanimi naslovi.

Ravnatelj je prišel brati članke; mogoče najde v njih zrnce, iz katerega lahko vzklije še kak dober načrt za zasačbo tatov.

V vodilnem dnevniku iz prestolnice je prišel ravnatelj do veleučene razprave. Podpisan je bil znan egiptolog in vseučilišni profesor najboljšega slovesa. Ta je trdil, da se je morala vrniti v poročilo o tatvini bistvena pomota: v dvajsetprvi dinastiji ni bilo nobenega Setitepa in prvi vladar iz te dinastije se je imenoval Herihor ali Hrihor.

«Lepo se razvija vsa zadeva!» si je mel ravnatelj roke. «To treba izrabiti. In sicer takoj! Ali bodo gledali junaki peresa in škarij, ko jih preseneti policija s svojim prvim uspehom!»

Samozavestno je segel v predalnik po polo papirja in že je pisal z veliko čitljivo pisavo sledeče:

NAZNANILO.

Tatvina, izvršena v mestnem muzeju, je upravičeno razburila duhove. Policija se je takoj in z vso vnemo lotila zasledovanja. Kažejo se že prvi uspehi. Toliko že lahko sporočimo javnosti, da ukradeni faraon Setitep ni bil Setitep, niti faraon dvajsetprve dinastije, najmanj pa prvi, ker ta se je imenoval Hrihor. Ljudstvo naj se ne da begati po raznih vesteh, ki se raznašajo ustno in s tiskom in naj bo prepričano, da pride čimprej zopet do toli ljubljenega faraona, čeprav je ta le falzifikat.

Policijsko ravnateljstvo.

Dvakrat trikrat je prebral ravnatelj, kar je bil pravkar spisal, pritisnil nato električni gumb in naročil došlemu slugi:

«Ta rokopis nesite, Krpan, takoj v tiskarno! Osma je, do enajstih morajo biti lepaki že nalepljeni po mestnih ulicah. Tiska naj se lepakov običajno število! Skrbite, da dobe do omenjene ure tudi tukajšnji listi po en izvod v priobčitev!»

8.

«Dobro jutro, gospa Rezika! Kje ste tičali toliko časa? Veseli me, da vas zopet vidim! Na trgu sem bila, petak sem izdala, domov pa nesem samo prgišče robe. Taka draginja! Kako se vam godi!»

«Hvala, gospa Tona! Nič se niste izpremenili, vedno ste enako zgovorni! Pred desetimi dnevi sem

se preselila v južni del mesta, zato se vidimo tako poredko!»

«Res? Nič nisem vedela! Ste li že kaj slišali, kako je prišel krojač Hladnik pod avtomobil?»

«Sem slišala in sem brala. Pa kaj pravijo, sitnosti bo imel, revež, ker je sedel v avtomobilu visok dostojanstvenik!»

«Že mogoče, gospa Rezika! Že dvakrat sem videla včeraj krožiti policijskega ravnatelja okrog Hladnikove hiše. Saj ga poznate gospoda ravnatelja! Lansko leto je prišel v mesto. Poročil se je s hčerko trgovca Humarja, Lojziko. Eh, kaj bi ga ne poznali! Dolg, suh, malo plešast, v spodnjih čeljustih ima tri zlate zobe. Pomislite, ravnatelj je ip si ne upa stopiti k Hladnikovim. S Hladnikom bi že šlo, toda s Hladnico...»

«Kaj je tako huda?»

«Da bi jo vi slišali, kako vpije nad možem!»

«Ali ni nekoliko naglušen?»

«Seveda, toda nikdar ne toliko, da bi ji bilo treba tako vpiti! Zraven tega pa še tako pohujšanje!»

«Kaj, javno pohujšanje? Povejte, gospa Tona, zadeva kaže biti zanimiva!»

«Veste, gospa Rezika, kako pravi Hladnica svojemu možu, da se sliši po vseh bližnjih ulicah? Dušica, Bertiček, možicelj, zlato moje! Če to ni pohujšanje?!»

«Pričakovala sem vse kaj hujšega!»

«Saj prav sedaj prihajam do tega! Predsinočnjim je bilo silno vroče. Dolgo nisem mogla zaspiti. Zadre-mala sem komaj proti polnoči. Vzbudil me je rezki glas električnega zvonca. Kje in čemu zvoní? Še v dremavici sem skočila k oknu in videla sem, poslušajte me dobro, gospa Rezika, kako je izginila skozi vrata v Hladnikovo hišo — bosa moška noga».

«Bosa moška noga?!»

«Vse drugo je bilo namreč izginilo v kuhinjo, preden sem prišla k oknu!»

«Kako pa veste, gospa Tona, da je bila to moška noga?»

«Moške in ženske noge se pač razlikujejo, posebno če so bose!»

«Že vem, toda vi pravite, da je bilo to o polnoči!»

«Tam blizu je moralo biti! Sicer pa sveti prav v bližini električna žarnica.»

«Zelo zanimivo! In kaj menite, čemu neki je prišla bosa moška noga o polnoči v Hladnikovo stanovanje?»

«Povem samo vam: gospa Olga ni mogla počakati, da ji umre Bertiček, dušica, možicelj; zagotovila si je še za svojega življenja naslednika. Take so nekatere!»

«Prav pravite, gospa Tona, take so nekatere! Sedaj vas pa pozdravljam! Joj, deveta je že!»

«Zbogom!» Gospa Tona Petrička je hitela proti domu. Odleglo ji je, da si je bila nekoliko razbremenila srce, sicer bi jo bila molčečnost še zadušila.

«Če se ne drzne ravnatelj niti v spremstvu svojega psa k Hladnici, pojdem pa sama, ki sem ženska, k sosedom, da pridem čimprej skrivnosti do dna!» Tako je sklenila gospa Tona in tako se je zgodilo.

Odloživši nakupljeno zelenjavo doma, jo je mahnila takoj k sosedu.

«Dober dan, gospa Olga! Oprostite, da vas motim ob tej zgodnji uri. Pravkar mi je izročil pismo-noša pismo mojega brata, v katerem me povprašuje po kakem dobrem krojaču in posebej še po cenah krojaškemu delu za moško obleko. Vaških krojačev se je že naveličal.»

«Cena se navadno suče okrog stotaka!»

«Hvala lepa za pojasnilo! Kako je pa kaj gospodu soprogu?»

«Vsak dan je boljši, a še vedno sta mu potrebna mir in počitek!»

«Da se mu le vrača zdravje! Revica, koliko ste morali prebiti! Požrtvovalna postrežba črez dan, prečute ure ponoči ubijajo človeka in vam se pozna na očeh, kako se znate žrtvovati! Moje iskreno priznanje!»

Zvonec je zapel in Hladnica je stopila k vratom.

«Moj poklon! Prosim, stanuje tu krojač Hladnik!» Mlada, rdečelična dekla — narečje je izdajalo njeno pristojnost v mestno okolico — je stopila v kuhinjo. Ko se ji je prikimalo, je nadaljevala: «Gospa me je poslala po naročeno obleko za gospoda profesorja.»

«Že vem, siva z rdečimi križci. Treba jo je menda samo še polikati. Počakajte prosim, vam takoj povem, kdaj lahko pridete ponjo, oziroma kdaj vam jo prinesemo na dom!» Hladnica je odšla nato v spalnico in zaprla vrata za sabo.

«Torej, gospodična, pri profesorju Živcu ste v službi?» je vprašala gospa Tona, ko je ostala sama z dekletom v kuhinji.

«Ne, pri gospodu profesorju Korenu!»

«Ga že poznam, koliko otrok pa že imajo?»

«Tri.»

«Dela imate mnogo?»

«Saj rada delam!»

«Hrane tudi dovolj?»

«Hvala Bogu, kruha mi ne zaklepajo kakor drugje!»

«Tiho sedaj, gospodična, da ju ne bova motili! Gospod mojster je gluha, zato mora gospa glasneje govoriti!» Da je pa mogla slišati tudi glas moža, je stopila gospa Tona dva koraka bliže k vratom.

«Ne, dragec, obleke ni in je ni!»

«Na obešalu je visela, preden, preden...»

«sem prišel pod avtomobil», mu je pomagala žena končati stavek.

«Da, pod avtomobil», je ponovil Hladnik, «veš, ženka, od onega padca dalje me je spomin zapustil!»

«Če obleke ni, jo je moral kdo ukrasti!»

«Ni izključeno! Tat je prišel po našem vrtu, stopil v sobo skozi odprto okno, pobral obleko in odhajal neopažen po isti poti, ko si bila ti v kuhinji, jaz pa...»

«Pod avtomobilom. Kaj naj rečem dekli, ki čaka odgovora?»

«Ne ostane nama drugega, kakor sešiti novo, a enako obleko. Vzemi v predalniku krpo kot vzorec in pojdi takoj k Humarju, kjer si je bil tudi gospod profesor kupil obleko. Spotoma pa naznani tatvino policiji!»

«Ne, dragec, še krmitelja, ki te je povozil niso dobili, pa naj jih zopet nadlegujemo z novo zadevo! Rajši ti bom pomagala pri delu! Par stotakov nama pojde iz žepa! Če je smola, je smola! Gospoda profesorja si na vsak način ne smeva odtujiti!»

«Dobro torej! Zdaj vstanem in ko mi prineseš blago, urežem, in videla boš, kako hitro pojde delo izpod rok!»

«Gospodična», je naznanila Hladnica čakajočemu dekletu, prišedši iz spalnice že popolnoma napravljena za odhod v mesto. «Povejte doma, da prinesem sama obleko pojutrišnjem!»

«Hvala lepa, poklon!»

«Tudi jaz odhajam, gospa Tona! Do vaše hiše je najina pot skupna! Moram še v trgovino!»

«Če dovolite, gospa, vas nekoliko pospremim. Tudi jaz grem v mesto, mislim namreč poslati bratu

par vzorcev blaga, sedaj ko sem dobila krojača in ko poznam ceno! Hvaležna bi vam bila, če bi mi vi stali s kakim nasvetom, kajti dobro vem, na moško blago se vi zelo dobro razumete!»

«Ni vredno, da se omenja! Če pa želite res dobro blago, poceni, moderno, lepo in obenem trpežno, evo vam vzorec! Dam vam ga košček! Tako! Blago pa dobite pri Humarju. Zbogom! Mudi se mi!»

In obe sta bili zadovoljni. Hladnica se je s koščkom krpe odkrižala vsiljive in nadležne sosede, go-spa Tona je pa dobila v roke vzorec ukradene obleke. Odločila se je, da bo nadaljevala sama preiskavo tam, kjer jo je po njenem mnenju iz bojazni opustil policijski ravnatelj Drenik.

9.

Tri peresa so drsala po papirju. Pisci, vsak pri svoji mizi, so bili zatopljeni v svoje delo. Skozi pri-prte vetrnice se je ukradel solnčni žarek v uredniško sobo «Našega glasila», a se je kmalu izmuznil, opazivši na steni tablo z napisom: Obiski naj bodo kratki!

«Hu, je pa danes vroče!» je zastokal pri srednji mizi urednik, ki je bil vzlic svojemu precej rejene-mu trebuščku le kronist in ne «glavni». «Je pa le do-bro, da so nam ga ukradli! Kaj bi jaz počel letošnje poletje brez faraona!»

«Si mu že zopet obesil kake tete za vrat, kakor v svojem prvem tozadevnem članku!» se je oglasil nje-gov sosed na levi in se lagodno zleknil v svojem stolu.

«Rajši tete kakor tašče! Jaz imam tudi srce in niti faraonom po smrti ne privoščim kar treh tašč hkratu».

«Ti se lahko šališ! A jaz se ukvarjam z narodno-gospodarskimi vprašanji. Na treh lističih rokopisnega papirja sem našim kmetom samo branil sekati gozdove, pa sem se že pri tem bolj spotil kakor oni, ki so gozdove sekali!» je tarnal narodni ekonom Šinkovec, brisal si pot s čela in se vdajal prijetnostim priličnega odmora.

V nabiralnik za pisma je padla težka stvar. Kronist Grmek, najbližji durim, je stopil k nabiralniku, odprl vratca in izvlekel iz njega večkrat preganjen lepak. Na svoji mizi ga je razgrnil in vsi trije so se zatopili v naznanilo policijskega ravnateljstva.

«Prezgodaj si se hvalil s faraonom! Zdaj imaš!» se je šalil glavni urednik Novčan. «In še študirati si ga dal!»

«Slab časnikar, ki se vda pri prvem križanju sabelj!» se je brnil kronist. «Za svojega faraona grem, če treba...»

«na vrček piva!» Glavni urednik se je pri tej svoji šali dobrovoljno nasmehnil.

«v ogenj!» je nadaljeval kronist, ne meneč se za hudomušnost svojih tovarišev.

«Pri tej vročini!» in ekonom se je stresel.

«Policija izziva! Jaz stopim na bojišče in bom meril svoje sile z njenimi! Sam hočem zasledovati faraona in videla bosta, da ga spravim zopet v muzej na njegovo staro, že priposestovovano mesto!»

«Z vabilom v malih oglasih?»

«Z razpisom najdenine?»

«Mirujta! Svoje delo za današnjo številko sem večidel končal!» Kronist si je oblačil jopič. «Poslano naznanilo se seveda priobči. Potrebne pripombe dostavim sam, še preden pojde list v stroj. Prej pa moram h kustosu po nekaj pojasnil!»

«Kaj boš toliko govoril!» je pristavil Šinkovec. «Greš h kustosu, ker veš, da ga dobiš ob tej uri «Pri vrču» pri vrčku!»

«Bosta videla, koliko zvem celo pri vrču piva! Pozdrav obema!»

Kronist Grmek jo je ubral naravnost k «Vrču» na vrt, kjer je že kadil kustos svojo smotko. Prisedel je k njemu.

«Kako, gospod kustos, ste se že potolažili radi faraona?»

«Prav nič me ne vznemirja ta tatvina!» je mirno odvrnil kustos in si naročil novo merico. «Za vsako drugo stvar bi bil bolj v skrbeh. Neprijetnosti so, priznavam sam, ker nas vlačí svet čez zobe. Osebam, kakor recimo meni, bi znalo to škodovati, stvari sami pa le koristiti. Še nikdar ni štel naš muzej toliko obiskovalcev kakor prav te dneve. Le meni verjemite, da se faraon še vrne; nemogoče ga je skriti oziroma dolgo časa skrivati. Prej ali slej se že pojavi.»

«Ali ste, gospod kustos, trdno prepričani, da je bil ukradeni faraon res Setitep in prvi iz dvajsetprve dinastije?»

«Seveda!»

«In dokazi?»

«Skarabej, na njem je stalo ime faraona kakor tudi označba, da je sledil Ramzesom. Dvajseta je pa dinastija Ramzesov!»

«Kje se nahaja sedaj skarabej?»

«Na faraonu najbrž, saj so bili z njim na prsih pripeti platneni ovoji!»

«Ker je izginil s faraonom tudi skarabej, ne more več po mojem mnenju dokazati muzejsko vodstvo, da je bil Setitep res Setitep!»

«Kako to, da ne! Saj imamo zapisnike, izjavo učnjaka, ki je razbral hierogliffe na skarabeju in njegov overovljen podpis pod to pismeno izjavo!»

«Hvala, gospod kustos! Potolažili ste me, kajti pravkar sem bral po mestnih zidovih lepake, v katerih se trdi, da je bil naš faraon falzifikat in da se je prvi iz dvajsetprve imenoval Hrihor!»

«Zadnja trditev je mogoča in celo verjetna. Člani dvajsetprve dinastije niso bili domačini in je skoraj gotovo Hrihor tuje ime, Setitep pa staroegipčanski prevod te tujke!»

«To so dokazi, ki drže! Toda oprostite, gospod kustos! Tam-le pod onim kostanjem sedi gospod profesor Koren, še njega povprašam za mnenje!» in že je odhitel Grmek k označeni mizi.

«Dober dan, gospod profesor! Dovolite, da prise-dem! Zgodovinar ste in orientalist, zato vas prosim v imenu ‚Našega glasa‘, torej javnosti nekaj odgovorov. Ste prebrali nalepljeno naznanilo?»

«Sem, gospod Grmek!»

«Kaj pravite k odkritju tukajšnjega policijskega ravnateljstva?» Grmek se je primaknil bliže k profesorju, da mu ne uide nobena beseda.

«Kaj naj rečem! Vsi vladarji, vsi člani vladarskih liš od pravekov do današnjih časov so imeli in imajo po več imen in sta prav lahko po tej teoriji Hrihor in Setitep ena in ista oseba. Zraven tega je pa še druga razlaga za to. Hieroglifi se res dajo popolnoma razbrati, toda, vprašam vas, gospod Grmek, ali znamo besede tudi tako izgovarjati kakor so jih tačas? Ni izključeno, da se je pisana beseda Hrihor izgovarjala Setitep, hieroglifi pa, ki so pomenjali Setitepa, so se izgovarjali Hrihor.»

«Zahvaljujem se vam, gospod profesor, za podatke! Hitim, da sporočim zadnja pojasnila še pravočasno našemu listu!»

Vzlic temu zatrdilu se je kronist Grmek ustavil mimogrede še v točilnici na en vrček.

«Zadovoljen sem z intervjuvi. To si bom privoščil policijsko ravnateljstvo! Kaj meni, da mi ne poznamo zgodovine? Z javnimi naznanili je hotelo ustraševati nas, časnikarje! Bolj in bolj prihajam do mnenja, da je hranil naš muzej dva faraona v eni in isti mumiji. Pa naj se ponaša kak drug muzej s tako posebnostjo! Zato pa pada tem večja odgovornost na policijo, če nam ne vrne in to čimprej ukradenih faraonov.»

10.

Solnce je pripekalo na samotno stezo, ki je vodila od državne ceste do gorskega sela. Niti list na grmu poleg steze se ni zgenil. Narava se je bila celo tu v hribih med trdimi kmeti nekoliko pomeščanila in predremavala je brezskrbno najtoplejši dve dnevni uri.

In vendar je stopal po tej brezsenčni poti mož. Zdelo se je, da hiti kak trgovski potnik po bližnjici, hoteč prehiteti nevarnega tekmeča. Obleka moderna, siva barva z rdečimi križci, kakršno ljubijo škotski plemiči. Toda ni vedno soditi človeka po obleki, kajti v tem slučaju je tičal v tej elegantni obleki potepuh Urban.

S kupljenim časnikom je bil stopil prejšnji dan k brivcu. Tu je zvedel vse podrobnosti o tatvini muzejskega faraona. Policija deluje že s polno paro, zaprla je baje že štirideset in dve sumljivi osebi, preiskala stanovanja vsem ljubiteljem starin, pa naj so

ti nabirali tudi samo star denar ali staro železo, in je trdno odločena, da vrne ukradenega faraona muzeju. Urban se ni menil za brivčevo gostobesednost, a je to svojo brezbriznost le hlinil. Molčal je, možgani pa, čeprav radi pogostih frakljev že precej otopljeni, so se mu to pot povzpeli do nenavadnega delovanja.

Brivčevo predavanje o izredni delavnosti policije je Urbanu popolnoma zagrenilo bivanje tako v mestu kakor v novi obleki. Plačal je in hitel zapuščat mestno obzidje. Kdor je rojen za berača, naj ne išče uspehov kot pustolovec. Kaj sploh ga je bilo premotilo, da je zamenjal neznanemu plavaču obleko in sicer popolnoma novo obleko? Ali ni vedel, da pojde okradenec in naznani vso zadevo policiji? Ali ne vzbuja obleka s temi rdečimi križci prav posebne pozornosti in vleče nase oči tudi najmlajšega policijskega vajenca?

In Urban se je, že zunaj pred mestom, počil po glavi in se prav pošteno oštel in ozmerjal. Zadnji drobiž je bil zapravil pri brivcu. Hodil je po stranskih potih, ker beračiti ni mogel v novi elegantni obleki, za pustolovca pa ni imel nobenega daru.

Tako je prestradal Urban vso pot do gorskih naselbin, kjer je mislil, da se bo laže skrival orožnikom, ki gotovo ne pojdejo iskat ukradenega faraona med suhe krlje gorskih kmetavsov.

Dospel je do ovinka. Zasopen, upehan, lačen, najbolj pa žejen je sedel Urban na skalo ob stezi. Na levo na položni rebri je stala Koritarjeva kmetija. Gospodar je umrl tam v jeseni. Tudi vdova, ki se je pred tedni zopet poročila, je bila dobrega, usmiljenega srca. Vedno je dobil Urban pri hiši kos kruha in večkrat tudi frakeljček.

Ali naj stopi sedaj tak pred Koritarico in jo prosi kruha? Saj bo takoj vedela, da je njegova obleka

ukradena! Še pred večerom bi zvedeli sosedje in od kmetov orožniki o gosposkem Urbanu. Če pa zapira policija celo nedolžne ljudi, naj se ji on uspešno skriva v ukradeni obleki?! Ne, sedaj v tem krasnem času, ko spi lahko človek na prostem, bi ne maral v zapor.

Pogled se je ustavil Urbanu na žitnem polju, iz čigar sredine se je vzdigovalo na kol pritrjeno ptičje strašilo. Prav to strašilo mu je pa pričaralo rešitev iz mučnega položaja. Kaj, ko bi zamenjal obleko s strašilom? Dobra je še videti, celo cela in nezakrpana je, na nekaterih mestih res nekoliko pobledela, a v njej bodo vsi orožniki in policaji puščali znanega Urbana pri miru. Strašilo naj pa odganja odslej v novi uniformi požrešne ptice od žitnih klasov.

Prilika je bila omamila Urbana, da se je polastil tuje nove obleke, a ko je spoznal, da obleka še ne napravi človeka, se je z lahkoto poslovil od nje. Po dolgih, mučnih urah se je vrnil zopet k svojemu staremu poklicu.

«Preprostost, ponižnost sta lepi čednosti», je zamrmral Urban, ošinil s prezirljivim pogledom gizdavo strašilo v praznji obleki in jo ubral preoblečen vkljub skoraj neznosni vročini še precej hitro v bližnjo vas, da si pogasi žejo, da si uteši glad.

11.

Jezno je zabrusil ravnatelj Drenik pravkar prebrano «Naše glasilo» po svoji mizi.

«To so tiči!» se je hudoval. «Z dvojno ugotovitvijo v današnji številki, da je Hrihor istoveten s Setitempom, so mi uničili ves mogočni vtis, ki ga je bilo napravilo na množice senzacijsko razkritje v mojem jutranjem naznanilu. Prepričan sem, da si uredniki sproti izmišljajo vesti o faraonu! To pa delajo tako

previdno, da jim človek ne more do živega. Bolj in bolj čutim, kako spravljajo s takimi presenetljivimi vestmi ljudstvo in javno mnenje na svojo stran. Med vrsticami so mu že dopovedali, da je faraon, ker ne-uporaben, neukradljiv, če so ga pa vkljub temu ukradli, je zakrivila to kratko malo — policija!»

Ravnatelj je nervozno bobnal s prsti po mizi. Sluga je vstopil.

«Tona vdova Petričeva je zunaj in bi rada govorila z vami, gospod ravnatelj.»

«O čem?»

«Tako hitro govori, da sem razumel šele vsako sedemnajsto besedo, zato ne morem postreči s podrobnostmi!»

«Naj vstopi!»

«Moj poklon, gospod ravnatelj! Prišla sem, da naznam tatvino!»

«Kaj se je pa ukradlo?» S kratkimi vprašanji se je hotel takoj v začetku zavarovati ravnatelj zoper morebitno besedno poplavo, na katero ga je bil že sluga malo prej opozoril.

«Nova obleka, gospod ravnatelj.»

«Komu?»

«Krojaču Hladniku, gospod ravnatelj.»

«Že zopet ta nesrečni Hladnik», si je mislil ravnatelj, pobobnal s prsti po mizi in vprašal «Zakaj pa Hladnik sam ne naznani tatvine?»

«Bolan je, revež. Žena njegova, hm, hm, pa tudi ne more od doma, hm, ko pa streže bolniku!»

«Kdaj se je pa izvršila tatvina?»

«Davi smo ugotovili, da manjka obleka. Kdo je obleko ukradel, ne vemo, da pa olajšam policiji delo, sem si priskrbel vzorec blaga ukradene obleke. Evo, taka je bila. Siva z rdečimi križci. Blago se dobi v trgovini vašega gospoda tasta!»

101
«Zahvaljujem se vam za vaše prizadevanje. Podvižemo, da doseže tudi tega tatu roka pravice. Zbogom, gospa Petrička!»

Zunaj pred vrati se je Toni razlezel obraz v zmagoslaven smehljaj. Njene žareče oči so govorile razumljiv jezik: «Vse je pripravljeno, soseda Hladnica! Jutri, najkasneje v soboto ti zaprejo tvoje 'zlato moje' v drugi predčasni izdaji. Mesto streči bolnikom, si oblačila nage in še te s tujimi oblekami. Komu drugemu, pa ne meni natvežeš, da so obleko ukradli! Hinavka! Jaz bom na ta način pa le zvedela za tvojo srčno izvenzakonsko skrivnost!»

Po njenem odhodu je pozvonil ravnatelj.

«Krpan, stopite takoj», je dejal slugi, «v Humarjevo trgovino! Tu naj vam dajo, čakajte — eh, kdo bo računal — recimo dva, tri metre tega blaga, vzorec le vzemite kar s seboj! Tajnik naj vam da iz razpoložnine potrebni denar. Blago razrežite na sto in deset kosov, medtem dobite že prav toliko okrožnic, ki jih morate takoj skupno s posameznimi krpami odposlati na vse postaje našega okoliša, ostale krpe se pa razdele med tukajšnje moštvo v mestu. Gospodična Valerija naj pride čez četrto ure po moj osnutek okrožnice in naj nato nemudoma napravi na razmnoževavcu nad sto snimkov. Do šestih morajo biti pošiljke na pošti! Kaj pa je Hektorju, da tako laja spodaj v veži?»

Kmalu nato je vstopil redar Kožuh. Strumno se je postavil pred svojega predstojnika.

«Gospod ravnatelj! Davi me je obvestil poljski čuvaj, da leta ob reki gori in doli mož, rjav v lice, umazan, raztrgan, gotovo z namenom, vreči se na pravem mestu in pri zadostnem pogumu v deroče valove. Ker pa samomor, oziroma njegovo preprečevanje ne spada v čuvajevo področje po službenih navo-

dilih, je prišel k meni, naj jaz posredujem. Šel sem k reki in imel sem srečo, kajti ujel sem najdrznejšega lopova — pomislite, gospod ravnatelj! — celo znane-mu Urbanu je ukradel obleko, ki sem jo že od daleč spoznal na njegovem telesu. Aretiral sem ga. Njegove govornice nisem prav nič razumel. Ni se branil, a poleg mene je hodil ponosno in samozavestno, kakor bi bil jaz aretiranec in ne on. V veži je začel Hektor, ko je povohal falota, neusmiljeno lajati. Komaj sem spravil novega gosta mimo Hektorja v temnico. Najbrž voča žival v njem takega zločinca, čeprav ni sedaj v službi.»

«Ali je pa to njegovo zadnje udejstvovanje v policijski stroki!» je dostavil ravnatelj Drenik. «Star postaja. Odkar je povohal faraonovo skrinjo v muzeju, lovi le krojače in — kakor ste mi pravkar povedali — tudi samomorilce. Kajti jaz za svojo osebo popolnoma izključujem, da bi kdo Urbana sploh mogel okrasti!»

12.

Res je bil prvi semanji dan v mesecu, toda takega navala vendar ni nihče pričakoval. Od ure, ko se je odprla prodajalna, pa tja do predpoldanskih ur je brnelo v Humarjevi trgovini kakor v kakem panju. Šele proti štirim se je začela štacuna polagoma prazniti. Kupci iz bolj oddaljenih krajev so že hiteli na postajo in k poštnim avtomobilom, ljudstvo iz bližnje okolice je pa šlo še na južino in običajno četrt pred odhodom domov.

Po klopek in stoli so se še vedno kupičile peče blaga, ki so jih uslužbenci zopet namotavali, urejevali in vlagali v pristojne predalnike.

Elegantna gospa je stopila k poslovodji.

«Dober dan, gospod Krivec! Po razmetanem blagu sodim, da imate hud dan za sabo. Kje pa je papà?»

«Poklon, milostiva! Pravkar je bil še tu. Do zadnjega nam je pomagal. Blagovolite se, milostiva, potruditi v pisarno, skoraj gotovo bo sedaj tam gospod Humar!»

«Hvala, gospod Krivec! Kaj pa vaš orkester? Kdaj mislite nastopiti?»

«Slabo kaže, milostiva. Klarinet si nam je v hribih sredi julija nogo zlomil in se zdravi v bolnišnici, violin II. preživlja svojo tritedensko pavzo ob morju, flaut so nam pa zaprli, češ, zapleten je kot prijatelj starin — nabiral je stare slike — skoraj gotovo v faraonovo zadevo!»

«Veliko gorje je prišlo, gospod Krivec, nad naše mesto, odkar je izginil faraon!» je vzdihnila gospa ravnateljeva in odšumela proti pisarni tik prodajalne.

«Dober dan, papà!»

«Bog te živi, otrok!» Trgovec Humar je odložil naočnike, obrnil se na stolu in molil svoji hčeri roko v pozdrav. «Doma oba zdrava?»

«Zdrava že, toda, pa kaj ti bom pravila, saj si lahko misliš, kako se križa moj mož s faraonom. V torek je izginil faraon, danes so se pa pojavili pri mojem možu prvi sivi lasje!»

«Mnogo mu jih ne more osiveti, ker jih nima. Sedi, Lojzika! Danes sem malo preveč stal. Pomagati sem moral v štacuni. Delal sem pa prav radi faraona. Obema, meni in mojemu zetu, je napravil faraon mnogo dela, a s to razliko, da tvojemu možu pri tem sive lasje, jaz se pa pomlajam. Kakor hitro je prineslo ‚Naše glasilo‘ včeraj zjutraj v posebni izdaji prvo vest o ukradenem faraonu, sem takoj že v večerni izdaji priobčil večji oglas s takim-le besedilom: Pozor!!! Faraonsko platno!!! 25 % popusta!!! Trpežno in

vztrajno, prebije stoletja in je vedno enako!!! Uspeh tega oglasa si lahko opazila sama!»

«Smili se mi moj mož in ne znam mu pomagati!»

«Čemu se pa toliko žene?»

«Pravi, da gleda ves svet nanj. Ne samo službena dolžnost, tudi osebna ambicija ga naganja k napornemu zasledovanju!»

«Zakaj pa ni razpisal nagrade?»

«Ker ne ve, koliko. Če obljubi malenkost, ne izve ničesar, za par beličev se nihče ne izpostavi rad neprijetnostim policijskega izpraševanja. Velika nagrada bi pa storilce prav za prav šele opozorila na veliko vrednost ukradenega predmeta in zopet bi ne bilo nič!»

«Le verjemi mi, Lojzika, da izvirajo vse te sitnosti iz dejstva, da ni zavarovalo muzejsko vodstvo faraona zoper tatvino. Če bi ga bilo zavarovalo, bi že zavarovalnica sama kolikor toliko nadomestila izgubo, tako pa nima muzej sedaj ne faraona ne zavarovalnine. Malo trgovske opreznosti bi tudi takim podjetjem ne škodovalo!»

«Ne gre, kakor mi pravi moj mož, v tem slučaju za to, da se vrne faraon muzeju, marveč gre za to, da ga vrne on, šef tukajšnje policije. Moževa bodočnost je na prevesici.»

«Eh, kaj bodočnost! Če ne bo uspel, naj vstopi kot drug v mojo tvrdko, saj boš tako po moji smrti vse ti podedila.»

«Kmalu bi bila pozabila, čemu sem prišla k tebi, papà. V nedeljo je god mojega moža in ne vem, s čim naj mu vsaj deloma preženem težke skrbi.»

«Čakaj, že vem, grem v štacuno in se kmalu vrnem.... Glej to blago, nekaj posebnega, elegantno, moderno, pri tem pa trpežno. Najbolj ga priporočuje dejstvo, da sta danes že dve stranki zahtevali to bla-

go, pomisli dobro, z vzorcem v roki. Siva barva z rdečimi križci. Jaz pošljem takoj to blago v svojo delavnico, potrpi, da telefoniram v prvo nadstropje... drin, drrrrrin, halo, ali ste vi, gospod mojster? Prav! Takoj vam pošljem blago, napravite obleko, bo za mojega zeta, do sobote zvečer, mero imate, kaj ne, manj nujna dela naj se odlože.... a tako... ni nujnih del, tem bolje! Hvala, gospod mojster! Drin, drin! Torej, draga Lojzika, v nedeljo zjutraj podariš slavljenču novo obleko, ki mu gotovo, — o tem sem prepričan — prežene vse skrbi na faraona!»

«Dal Bog, papà! Kako bi ti bila hvaležna, če bi se nama posrečilo, da vsaj za nedeljo, za njegov god, kako naj se izrazim, razfaraoniva mojega moža!»

13.

Draga Veronika!

Prejmi najprej prisrčen pozdrav! Moja mama mi je davi prinesla Tvoje pismo. Povedati Ti moram namreč, da nisem več doma in da služim že dva meseca v mestu. V tej svoji prvi službi sem zelo zadovoljna. Gospa je dobra. Menda si jo poznala. Humarjeva s trga je. Manufakturo prodajajo. Pred enim letom se je poročila, njen mož je ravnatelj pri tukajšnji policiji.

Odkar si odšla v Egipet — o pustu si se menda odpeljala — se je dogodilo marsikaj v naši domači vasi. Gotovo Te bodo te novice zanimale. Francel Kovačev je zapustil Kristino, ker si je bila pristigla lase do tilnika. Pri Mlinarjevih ziblje Urška, poročila se bo s Tinetom, ko se vrne od vojakov, Podbregarju je zgorela hiša, pravijo, da je bil dobro zavarovan in da bo imel še sitnosti. Pred cerkvijo se je vsadila lipa. Naše društvo je imelo prejšnji mesec veselico. Igrali so dobro, petje je bilo pa slabo. Alt

je pesem popolnoma izkvaril. Se li še spominjaš, kako smo držale alt, jaz, Ti in Gizela?

Kakor mi pišeš, si tudi Ti zadovoljna s svojo službo. Daleč si šla od doma. Ali si že prišla skup s kako domačinko iz teh krajev? Zofka in Angela sta v Aleksandriji, v Kairi ni razen Tebe menda nobene od nas.

Nekaj Ti pa le morem zaupati. V našem mestu so ukradli iz muzeja faraona. Vse mesto je pokonci. Moj gospodar je voditelj tukajšnje policije, no in potem si že lahko predstavljaš vse. Ne je, ne pije, vedno lazi okrog, študira, ugiblje. Njegova žena se je že začela bati za njegovo zdravje. Potožila mi je danes po kosilu in smilila se mi je, revica, ljubi ga in dobra je z mano. Kako rada bi ji pomagala! Pri tej priliki sem marsikaj izvedela o faraonih. Tam pri Vas v Egiptu kopljejo faraone kar iz peska. Tudi naš faraon iz muzeja je ležal pred bogve kolikim časom v pesku.

Ko se mi je tako jokala moja dobra gospa, sem sklenila v srcu, da ji pomagam. Poslušaj — naj ostane vsa zadeva med nama — ali bi Ti ne mogla poslati na moj naslov kakega faraona, če mogoče iz dvajsetprve dinastije, iz katere je bil naš ukradeni faraon. Dinastija je vladarska rodbina, so vsi člani vladarske rodbine. Lahko pošlješ tudi kakega iz kake dinastije prej ali pozneje, samo pazi, da ne bo prevelika razlika. Tudi če je iz druge roke, nič ne de, samo cel mora biti. Glihaj, če le moreš, saj jim je sedaj cena padla, ker so jih toliko izkopali. Sicer pa plača faraona kakor tudi prevozne stroške oče moje gospe, trgovec Humar. Zelo ljubi svojo edino hčer, in ko mu povem, kako se da pomagati v tej zadevi in novega faraona utihotapiti v muzej, ne bo skoparil. Naj Te torej denarna plat najinega podjetja prav nič ne skrbi! Škoda, da radi pičlega časa ne moreš poslati faraona že do nedelje, ko bomo obhajali gospodov god. Vem, da bi ga kot vezilo bolj razveselil faraon kakor pa nova obleka, ki mu jo podari gospa.

Oprosti, da Te nadlegujem že v svojem prvem pismu. Preskrbi mi torej, če le moreš, faraona radi moje gospodinje, ki je tako dobra, tako blaga! Šele dva meseca sem pri njej v službi, pa mi je darovala že eno modro obleko, kakršno si Ti nosila lansko poletje, in dva predpasnika.

Če ne moreš ničesar v tem oziru ukreniti, odpiši mi!

Pismo Ti pošiljam z letalno pošto. Naj tudi stanejo znamke, samo da dobiš pismo čimprej in da mi tudi čimprej odgovoriš, še preden se nama, meni in gospe, radi prevelikih skrbi zmeša naš gospod. Nerada bi se prekladala in iskala nove službe, ker tako dobre ne dobim tako kmalu.

Še bi Ti pisala, toda oči mi lezejo skup, saj je že polnoči.

Bodi pozdravljena, draga Veronika, in ne zabi moje prošnje in svojega čimprejšnjega odgovora!

Tvoja

Malka.

Še nekaj! Pepca Poženelova se tudi odpravlja v Egipt. Še enkrat se Ti priporočam za faraona in za odgovor. Sedaj pa grem spat.

14.

Stran v policijskem protokolu, ki se je odkazala vsakemu novemu gostu, je ostala pri zadnjem aretirancu skoroda nepopisana. Predalčki, kamor so se zapisovali podatki o imenu, priimku, očetovstvu, materinstvu, rojstnem kraju in letu, pristojnosti in narodnosti, so bili prazni, le proti koncu strani, kjer so povpraševale neme črke po dnevu, izvršujočem opravniku in vzrokih aretacije, so se bili zabeležili kratki odgovori: 7. avgust, redar Kožuh in Osumljen, da je ukradel Urbanu Prahu obleko.

Pod zadnji odgovor se je podpisal adjunkt Slavec, uradnik, ki mu je bil ravnatelj Drenik, odkar je

sam posvečal vso svojo pozornost faraonu, poveril manj važne zadeve.

Težka se je zdela adjunktju zadnja odkazana mu zadeva: pristnost ukradene obleke je ugotovljena, ni pa ugotovljena še tatvina, niti niso ugotovljeni osebni podatki dozdevnega in osumljenega storilca. Zato se je pa adjunkt že takoj od početka naravnost zagrizel v to zadevo.

Ko je spoznal že pri prvem izpraševanju, da se z aretirancem nikakor ne more sporazumeti, si je izposodil od sodnije seznam zapriseženih tolmačev, od trgovske zbornice pa imenik veščakov, ki znajo kak tuj jezik, in povabil vse tolmače in vse veščake za drugo jutro ob deveti uri k sebi: pritličje, vrata sedma. Stavek, ki je govoril o odškodnini za trud, je adjunkt na vsakem posameznem obrazcu podčrtal, da si je s tem zagotovil polnoštevilno udeležbo.

Ko je primahal sluga Krpan s pošte, kamor je bil nesel šefove okrožnice s priloženimi krpami, v urad, je že moral z drugim naročilom po mestu. Tekal je od naslova do naslova in oddajal adjunktova vabila. Šele pozno pod noč si je mogel privoščiti počitek in vrček piva.

Ob devetih so že prihajali na policijo povabljeni. V sobi pred adjunktovim uradom so se zasedle v hipu vse stolice, gruča gospodov je stala pri oknu, medtem ko so se trije izprehajali po dolgem mostovžu.

Adjunkt je bil prišel že pol ure prej v svoj urad. Kakor da zavisi njegovo napredovanje v službi od uspeha tega dopoldneva, se je bil dodobra pripravil na zasližbo nerazumljivega pohajača s tolmači.

Sedel je za svojo mizo; na desni pred njim je stal poleg jetniškega paznika faraon v Urbanovi pestro zakrpani obleki, na levo stran je pa sedel vsakokratni tolmač.

Faraon je izpregovoril od časa do časa kako besedo, ko je videl, da so le preveč silili vanj zdaj adjunkt, zdaj paznik, zdaj tolmač. Kratke so bile njegove besede, a njihova tehtnost se je čutila. Ponosno je stal pred mizo. Poveljnik, vladar, ki je po pomoti ogrnil beraške cape mesto kraljevskega škrlata.

Do desete ure so prišli na vrsto vsi evropski jeziki, iz drugih delov sveta pa najznamenitejši. Tolmači in veščaki so povpraševali, poslušali, kar je govoril faraon, in zmajevali zaporedoma z glavo, kajti izpraševanec jim je govoril neznan jezik. Zadnji veščak, bil je to veščak za rumunski jezik, je izjavil adjunkt po končani zaslišbi nekaj resno nekaj v smehu: «Kar se tolmačiti ne da, jezika je ciganskega.»

Saj res! Da se ni bil že prej spomnil na to. In adjunkt je še enkrat preletel z očmi ponosno postavbo pred sabo. Rjava, od solnca zagorela, od burje razdrapanja in od dežja ustrojena koža je na vsak način izdajala ponosnega glavarja večje ciganske tolpe.

Kje pa dobiti tolmača za ciganski jezik? V sodnijskih seznamih ga ni, kajti kdor zna ciganski, ne more biti kaj prida, zato se pa tudi ne zapriseže, da se mu tako ne nudi prilika do krive prisege. Kdo naj bi tudi znal ciganski jezik v mestu? Adjunkt se je zaupno obrnil s tozadevnim vprašanjem na jetniškega paznika.

«Konjski mešetar, Alojzij Rupnik, zna še precej dobro, saj je vedno z njimi v zvezi radi konjskih kupčij. Večkrat je že prišel, spominjam se dobro, obiskovat cigane v zapor.»

«Hvala! Kje pa dobim ob tej uri mešetarja?»

«Gospod adjunkt,» se je nasmehnil paznik, «mešetarja iščite le v gostilni zjutraj, predpoldne, opoldne, popoldne in zvečer! Samo ob semanjih dneh je dve

uri na živinskem trgu. Če se ne motim, zahaja k 'Zlatemu vrču'. Tam ga dobite!»

Črez dobro četrť ure je za slugo prisopihal mešetar. Velika, močna postava. S stalnim nasmeškom dobrovoljčka na rdečem, že v višnjevo modrino prehajajočem obrazu. Na telovniku mu je visela debela, srebrna verižica s srebrno konjsko glavo kot priveskom.

«Gospod Rupnik, skušajte zvedeti od tega človeka njegove osebne podatke! Govori popolnoma neumljiv jezik, zdi se, da je to cigansščina.»

«Takoj, gospod adjunkt!»

Mešetar Rupnik je že po prvem stavku, ki ga je bil izgovoril izpraševanec, spoznal, da je ta govorica vse prej ko cigansščina. Ker se je pa bal, da bi se mu ne nakazal in izplačal zaslužek za njegovo tolmačenje, je od časa do časa pokimal z glavo, češ, zelo dobro razumem tujca.

Ni minilo dolgo in mešetar se je ponašal že s takim uspehom, da je lahko narekoval adjunkt ugotovljene podatke: Joša Hudorovič, sin pokojne Hame, rojen na državni cesti blizu stare mitnice, rojstno leto neznano, vere in narodnosti ciganske, pristojnosti po večini zaporne.

Radi ljubega zaslužka je mešetar pojedel faraonu, samo da bi bili podatki bolj verjetni, zakonskega očeta, izpreobrnil ga k ciganski veri, pociganil ga tudi narodno in mu slednjič naprtil vse polno že prebitih zapornih kazni. Vse to pa radi zaslužka, ker mešetar je bil vedno žejen, dvakrat žejen pa po semanjih dneh.

Na adjunktovo vprašanje, kako je prišel cigan do svoje obleke, je zvedel mešetar, da jo je cigan kupil od neznanca in tudi pošteno plačal.

Še jopič nase in ravnatelj Drenik je bil oblečen. Stegnil je desno, stegnil levo roko, nikjer ga ni tiščal. Zapel si ga je in prilegal se mu je, kakor bi bil ulit. Hlače z naravnost umetniško izlikano pleto so bile mojstrovina prve vrste. Ženka mu je, sukajoč se prizadevno okrog njega, izpuknila tu pa tam iz obleke kak naudarek belega sukanca, ki je bil ušel paznemu očesu že starega mojstra.

«Hvala ti, Lojzika! Z nobeno obleko menda nisem bil tako zadovoljen, kakor sem prav s tem tvojim vezilom!»

«Srečna sem, če si ti zadovoljen! Toda stopi vendar k omari in poglej se v zrcalu na njenih vratih! Ne boj se, prav nič ga ne pokvariš, če tudi ti kdaj pogledaš vanj. Ves se vidiš v njem od glave do pete!»

«Zdi se mi, da bi me rada videla danes na moj god v dvojniku hkratu: pred zrcalom in v zrcalu. Pa bodi! Izpolnjujem ti to željo!»

Ravnatelj je stopil nato pred zrcalo. Žena je imela vendar le prav, si je dejal. V zrcalu pregleda človek laže in temeljiteje svojo novo obleko, kakor če jo ogleduje na sebi. Toda, kje neki je že videl tako obleko? Tako znana se mu je zdajci zdela! Zamislil se je, zroč venomer v zrcalo. Polagoma se je spomnil četrтка, spomnil se gospe Tone Petričke, ki mu je bila prinesla v urad krpo ukradene obleke, spomnil se stavka v svoji okrožnici na orožniške postaje: «Kjerkoli in kadarkoli se izsledi kdorkoli v obleki, koje vzorec se prilaga pismu, se mora zapreti!», prej nekam družinsko mehke in okrogle poteze na obrazu so mu postale po tej ugotovitvi uradno trde in ostre in z nekoliko tresočim se glasom, a vendar odločno se je zadržal: «V imenu postave se aretiram!»

«Moj Bog, moj Bog!» si je lomila gospa Lojzika roke in vzdihovala: «Brž, ko sem te videla, kako si buljil oči in se zagledal v eno točko, sem vedela, da izbruhne! Vse to od samih skrbi. Pomiri se, Lovro, sleci se in leži v posteljo, jaz pošljem po zdravnika!»

«Ne vmešuj se v uradne čine, žena, ker je tako vmešavanje kaznivo; moral bi sicer še tebe aretirati. V nečem te bom pa le slušal. Slečem se, a ne, da pojdem ležat, marveč da se preoblečem. V tej obleki bi se moral spremljati uklenjen v svojo ravnateljsko sobo na prvo zaslišbo. Da se tega izognem, prinesi mi kako drugo, katerokoli obleko!»

«Še vedno govoriš tako čudno, tako zagonetno. Prav nič te ne razumem! Moj Bog!»

«Kaj čudno! Kaj zagonetno! Če zahtevam, da se ravnajo moji ljudje strogo po mojih službenih navodilih, moram ta navodila tudi sam spoštovati!»

«Oh, ta nesrečni faraon!»

«V tem oziru ti moram pritrditi, draga žena! Sicer pa ne žalosti se! Vkljub vsemu mi je tvoje vezilo drago in hvaležen sem ti zanj. Da ti vsaj nekoliko povrnem tvojo pozornost in ljubezen, te popeljem, kaj praviš k temu načrtu, po kosilu z avtomobilom, kamorkoli si poželiš, ali k morju...»

«Ne, ne, prevelike družbe ne maram, vsaj danes ne!»

«Ali v hribe.»

«Da, v hribe, v gorsko prirodo, da se izogneva vsaj za nekaj ur vsega, kar bi naju lahko spominjalo na mesto in na tega nesrečnega faraona. Saj ostaneš, dragec, dopoldne doma?!»

«Ne, draga ženka! Adjunkt ima prosto, zato pa moram jaz v urad!»

Celo zajtrkovati je pozabil ravnatelj. Ko se je bil preoblekel, je smuknil neopažen z doma. Bal se je

namreč, da bi ga žena ne ustavljala s svojimi zlemi slutnjami.

Prišedši v urad, je začel ravnatelj Drenik prebirati zapisnike o zaslišbi vseh onih oseb, ki so bile zaprte radi faraona. Sam je bil vse te osebe izpraševal in sedaj, ko je bil sam, nemoten, je skušal dobiti v teh pisмениh podatkih ono nit, ki je ni mogel dobiti pri ustni preiskavi in ki naj bi ga rešila iz tega faraonskega labirinta.

Trkanje — in v sobo je stopil profesor Koren, brž za njim pa redar Mlečnik.

Profesor je bil razburjen, zelo razburjen.

«Oprostite, gospod ravnatelj! V meni vre! Grem po mestu, pa pride ta gospod k meni in me povabi s seboj. Resno, strogo, uradno! Pomislite, jaz naj grem s policajem — vsa čast njegovi osebi! — po ulicah, da me vidijo šolarji, da me vidijo dijaki! Zakaj, vprašam vas, čemu? In da ni nastala javna spodtika, sem šel. Komaj in komaj sem si bil izprosil od svojega uradnega spremljevalca deset korakov razdalje.»

«Nič hudega, gospod profesor!» ga je tolažil ravnatelj, odslovivši profesorjevo oboroženo spremstvo. «Stražnik se je ravnal po dobljenih navodilih. Obleka, kakršno nosite, je bila ukradena. Ker smo pa dobili vzorec blaga, bo danes zaprt, kdorkoli se pojavi s tako obleko na ulici. Oprostite! Imeli ste pač smolo. Ker sva že pri stvari, povejte mi, gospod profesor, kje ste kupili blago za to obleko!»

«Pri trgovcu Humarju.»

«Kdo vam jo je pa šival?»

«Krojač Hladnik.»

«Krojač Hladnik? Te dneve sem ga že večkrat slišal imenovati. Avtomobil ga je povozil, obleka, kakršno nosite vi na sebi, mu je bila ukradena...»

«To obleko sem si bil sam izbral in moram reči, da mi jo je napravil mojster Hladnik v dogovorjenem času. Moja obleka mu torej gotovo ni bila ukradena!»

«Prav lahko! Ko mu je bila ukradena vaša obleka, je kupil isto blago in se lotil znova šivanja. Te možnosti nikakor ne moremo izključiti. Sicer pa, gospod profesor, mi pri policiji nismo nezmotljivi, ljudje smo z dobrinami in napakami kakor vsi drugi. Vsaka naša pomota zadene nedolžno žrtev v živo, a to je v vseh poklicih. Nadejam se, da nam naše prevelike gorečnosti ne boste dolgo časa oponašali in da bo ta dogodek že pozabljen, ko sedeva zopet prihodnjič k šahovnici!»

«Skušal bom pozabiti!» se je poslavljaj profesor Koren.

«Čakajte, gospod profesor, da vas nekoliko pospre-
mim do doma. Nevarno je hoditi s to obleko po me-
stu, dokler ne prekličem tozadevne okrožnice. Zato
vas pa prosim, preoblecite se čimprej!»

(Kako je končala zadeva z Faranom, bomo ob az-
ložili v prihodnjem zvezku „Biblioteke“).

O SPRAVNEM SODNIKU

SESTAVIL A. K.

Od 1. julija letošnjega leta dalje poznajo naši kraji novo obliko pravosodstva v osebi spravnega sodnika (giudice conciliatore ali pa samo conciliatore), katerega delokrog je tako širok, da se bo odslej dobra tretjina naših pravnih odigravala in zaključevala pred novim sodnikom.

Institut spravnega sodnika je prešel v italijansko zakonodajo iz zakonodaje napoletanskega kraljestva. Že zakon od 16. decembra 1865. mu je dal obliko, kakršno ima v bistvu še dandanes, vendar so mu dale poznejše izpremembe zlasti po zakonih: od 16. junija 1892., števil. 261, od 28. julija 1895., števil. 455, od 15. septembra 1922., števil. 1287 in od 9. oktobra 1922., števil. 1316 sedanje lice.

Z zgoraj omenjenim dnem se je vrinila s pravnim sodiščem — kakor smemo imenovati urad, ki mu načeluje pravni sodnik — v pravosodstvo neka prehodna stopnja do sodnika pretorja, katere namen ni samo deliti pravico po pristojnosti, ki jo ji daje zakon, marveč v pretežni meri pripraviti nasprotni stranki do sprave in tako na eni strani preprečiti v malenkostnih zadevah velike pravdne stroške, na

drugi strani uplivati zavirajoče na pravdarsko strast.

Namen in delokrog spravnega sodnika.

Vsaka občina mora imeti svojega spravnega sodnika in enega ali več namestnikov. Dvojna je naloga spravnega sodnika, ki jo označuje dovolj beseda »sodnik« in njej pripadajoče določilo »spravni«. Zakon izrecno navaja ti dve temeljni točki njegovega delokroga:

1. Spraviti in pomiriti nasprotni stranki, neglede na denarno vrednost spornega predmeta, kadar je bil v to naprošen;

2. Pomiriti stranki in, ako mu to ne uspe, razsoditi sporne zadeve, za katere je poklican po določbah zakona.

Dočim torej ni v prvem slučaju nobene meje glede denarne vrednosti, se razteza v drugem slučaju pristojnost spravnega sodnika pri premočninah na vsa, osebna, civilna in trgovska postopanja v sporih, ki ne presegajo vsote 400 lir. Ista vsota velja tudi za nepremočnine. Važno je, da mora odslej gospodar, ki daje svojemu najemniku najemninsko odpoved, vložiti odpoved pri spravnem sodniku, ki je pristojen za najemnino do 1000 lir. Po avstrijskem pravu je gospodar svojemu najemniku izročil odpoved lahko kar osebno in ne potem sodišča.

Spravnega sodnika naprosiš pismeno ali ustno, naj poravna spor na miren način, ne da bi bilo treba upoštevati visokosti denarne vrednosti predmeta.

Toži se pa stranka vedno pred spravnim sodnikom one občine, kjer stranka prebiva. Spravni sodnik skuša predvsem, bodisi da je denarna vrednost predmeta večja ali manjša od 400 lir, stranke pomiriti;

če pa sprave ne doseže, tedaj izreče za spore do 400 lir razsodbo. Zapisnik o razpravi je v tem slučaju pravomočen in zadostna podlaga za eksekucijo.

Če pa spor presega vrednost 400 lir, tedaj je zapisnik le važna zasebnopravna dokazilna listina.

Priziv proti razsodbi spravnega sodnika ni mogoč, ako sporni predmet ne presega denarne vrednosti 150 lir. Za večje vsote lahko vložiš priziv tekom 10 dni na pretorja.

Kako je olajšano sodno postopanje pred pravnim sodiščem, da se prihranijo stroški, je razvidno iz tega, da stranki nista obvezani biti zastopani po odvetniku. Stranka lahko nastopa pred spr. sodiščem brez pravnega zastopnika.

Tožitelj ali toženec lahko celó pošljeta na razpravo kot svojega zastopnika bližnje sorodnike, kot n. pr. očeta, sina, hčer, brata itd. Seveda mora imeti zastopnik pooblastilo, ki se lahko napiše na pozivnico (citazione), ali pa na poseben papir, na katerem pa mora pooblastiteljev podpis overoviti notar. Za podpis pri pooblastilu, napisanem na pozivnici, pa ni potrebno overovljenje notarja.

Revni stranki sme pravni sodnik dovoliti brezplačno varstvo ali pravno zastopstvo (gratuito patrocinio). V tem slučaju ima revna stranka pravico predložiti pravnemu sodišču listine, predloge i. dr. na nekolkovanem papirju in dobi, če je potrebno, tudi brezplačno odvetnika.

Kdo sme biti spraven sodnik in kdo ga imenuje.

Da se kdo imenuje za pravnega sodnika oziroma za njegova namestnika, ki mu je povsem enakovreden in za katerega veljajo iste določbe, mora zadostiti sledečim zahtevam:

- a) biti mora italijanski državljan,

- b) uživati mora vse državljsanske pravice,
- c) imeti mora dopolnjeno 25. leto,
- č) bivati mora stalno v občini, za katero je bil imenovan, ker je njegovo stalno bivanje eden glavnih pogojev.

Ko je zakon tako določil pogoje, preide na naštevanje onih oseb, iz katerih vrst se spravni sodnik imenuje:

Te so:

1. Senatorji in bivši poslanci,
2. Osebe, ki so dovršile univerzo ali kako drugo visoko šolo; sem spadajo tudi agronomi in živino-zdravniki,
3. Bivši sodniki, med nje se štejejo tudi bivši spravni sodniki, dalje sodni pisarji, častniki kr. armade in mornarice, sedaj tudi častniki milice in aeronavtiške ter profesorji srednjih šol.
4. Pokrajinski predsednik in člani pokrajinskega rektorata,
5. Bivši župani, pokrajinski svetniki, člani pokrajinskega odbora in občinski tajniki,
6. Osebe, ki plačujejo letno 100 lir davkov (naj si že bodo posredni ali neposredni, državni, pokrajinski ali občinski).

Razumljivo je, da zakon gotovi vrsti oseb, ki bi po svojem službenem ali družabnem položaju ne mogle v spravnem sodstvu določenih nalog vršiti, ne da bi pri tem trpela pravica in ugled sodstva, zabranjuje biti spravni sodnik.

Ne morejo biti spravni sodniki radi svojega službenega položaja:

- a) uslužbenci pri javni varnosti,
- b) izterjevalci davkov,
- c) sodni uslužbenci.

Radi nevrednosti ne morejo biti spravní sodniki osebe, ki so bile obsojene na kazen, ki ima za posledico izključitev iz javnih služb.

Spravnega sodnika imenuje predsednik prizivnega sodišča onega sodnega okraja, pod katerega spada dotična občina.

Službena doba spravnega sodnika traja tri leta, sme se pa po tej dobi odstopajoči spravní sodnik znova imenovati za nadaljna tri leta.

Predsednik priz. sodišča imenuje za vsako občino enega spravnega sodnika in enega ali več njegovih namestnikov, kot je pač radi velikosti občine potrebno, iz liste oseb, ki mu je bila predložena od podeštata (prej so imeli to nalogo občinski sveti; po zakonu o podeštatih od 4. feb. 1926., šte. 237, so prešle vse pravice v tem pogledu na podeštata).

Lista mora vsebovati najmanj 10 oseb iz one vrste upravičencev, ki je bila zgoraj navedena. Če pa v občini ni 10 takih upravičencev, tedaj se izbere spravní sodnik izmed oseb, ki so to častno službo že vršile. Podeštat mora listo oseb sposobnih in upravičenih za mesto spravnega sodnika razobesiti na razglasilni deski preture. Lista vsebuje ime, priimek, očetovstvo, starost in pravni naslov upravičenca. Na razglasilni deski ostane do 10. septembra. Meseca avgusta vsakega leta pregleda podeštat listo in črta iz nje osebe, ki so izgubile pravico do mesta spravnega sodnika in vstavi one, ki so jo v tekočem letu pridobile.

Vsak upravičenec sme, ako je bil iz liste nepravilno ali pomotoma izpuščen ali pa vanjo stavljen, vložiti priziv na občino do 20. septembra. Do istega meseca mora podeštat priziv rešiti in tako popravi leno listo razobesiti do 10. oktobra.

Proti podeštatovi odločitvi je možen priziv na prizivno sodišče.

Občina mora listo poslati najpozneje do 20. novembra na državno pravdnništvo in na predsednika prizivnega sodišča, izmed katerih drugi odloča o imenovanju, potem ko je slišal predloge prvega.

Isto postopanje, predlog državnega pravdnika in predsednikova odločitev, velja za suspendiranje in odstavljenje spravnega sodnika. Predsednik prizivnega sodišča odstavi spravnega sodnika, ako meni, da je izgubil v javnosti tisto spoštovanje, zaupanje in upliv, ki je za izvrševanje takega posla nujno potreben.

Spravni sodnik se sme svojemu mestu odreči in odločitev o tem pripada predsedniku priz. sodišča; dokler pa ostavka ni bila sprejeta, mora spravni sodnik svoj posel nadaljevati.

Odlok o imenovanju, suspenzaciji, odstavitvi in sprejetju ostavke pošlje državno pravdnništvo na preturo v njegovo izyršitev.

Spravni sodnik in njegov namestnik morata nastopiti svoje mesto tekom 30 dni od dneva imenovanja; prej prisežeta pred pretorjem in od dneva prisege prične teči triletna doba službovanja.

V svojem službovanju je spravni sodnik podvržen vsem disciplinarnem predpisom, ki veljajo za sodne uslužbence in ravnotako zapade vsem sankcijam, ki veljajo za sodnike po čl. 783 civilno pravnega reda.

Iz povedanega sta razvidna pomen in važnost spravnega sodnika; ker je spravni sodnik vselej domačin občine, pozna gotovo bolje kot tujec krajevne prilike, ljudi in njihove značaje, kar mu je pri pomirjevanju nasprotnih strank in deljenju pravice v veliko pomoč. Kakor pa more biti to dejstvo veli-

kega in odločilnega pomena pri njegovem nič kaj lahkem pomirjevanju duhov, tako je možno, da je obenem vir krivice, če ne presoja s tisto mirnostjo in pravicoljubnostjo, ki je nujno potrebna. Zato pa spadajo na to mesto možje, ki uživajo med občanarji zaupanje in so povsem neoporečni.

Biti spraven sodnik je častno opravilo, za katero se ne dobiva nobene odškodnine; zato gre spravnemu sodniku pri slovesnostih častno mesto takoj za po-deštatom.

Kakor ima sodnik svojega zapisnikarja, ki mora prisostvovati vsem službenim aktom, tako je tudi spravnemu sodniku desna roka zapisnikar, ki je navadno občinski tajnik. Če pa je občina velika (n. pr. Trst, Gorica) in občinski tajnik ne more vršiti obenem posle zapisnikarja pri spravnem sodniku, ga nadomestuje kak drug uslužbenec občinskega tajništva. Če bi ne bilo ne prvega ne drugega ali pa bi bila oba ovirana vršiti to službo, tedaj je zapisnikar lahko notár ali notarski kandidat. Zapisnikarja na spraven sodnji imenuje predsednik tribunala.

Spravno sodišče ima svoj sedež v občinski hiši ali pa v kaki drugi v to določeni hiši. Sprave in razprave se pa smejo vršiti tudi v privatnem stanovanju spravnega sodnika, toda vrata stanovanja morajo biti odprta, ako ne gre samo za spravo med strankami, temveč se vrši razprava.

Vse stroške za spravno sodnijo nosi občina.

V NOČI

BORISAV STANKOVIĆ

Na njivi je sedela Cveta in čakala moža Jovana, da napelje vodo ter da namočijo tobak, ki so ga že prejšnji teden nasadili, a še ne zalili. Sedla je, se zgrbila, naslonila brado na sključena kolena in gledala s sanjavnim pogledom v toplo, temno noč. Po polju, povsod okrog nje so bili vidni ljudje, kako delajo po izoranih in zasajenih njivah ob svetilkah. Na vzhodu so se črtali bregovi in planinski grebeni ter se odražali od temnordečkastega neba, na katerem je imel vziti mesec; a pred njo, ob reki in ob potu, so se dvigali visoki topoli in goste vrbe, ki so bile v tej temni noči s svojim šuštenjem in nihanjem videti kot živa, ljudska bitja... Zdaj zdaj se je začul topi, kovinski zvok motike, zamolkli glasovi delavcev in njih klici, toda vse to je mahoma zopet odnesel topel vetrič, ki je pihljal preko ravninice.

Cveta je bila smrtno trudna, a se je z vso močjo obvladovala, da ne zaspi. Nenadoma je zaslišala topot človeških korakov, ki so se ji približevali, nato je razločila glas svojega moža.

«Glej, tu!» je govoril nekomu. «Poglej, brat moj: celo leto suša, niti kapljica vode ni padla... Glej, kako je vse uvelo, človeka je groza pogledati... Vidiš,

od desetih sadik če se jedva ena prime. Nesreča, ti pravim!...»

«Resnica, resnica!» mu je odgovarjal drugi.

«Moj Bog, že zopet on!» je planila Cveta preplašena, ko je zaslišala drugi bolj ženski nego moški glas. Nato se je hitro dvignila in naglo, kakor da beži, se je podala na njivo in začela kopati. Med tem je prišel Jovan.

«Ali dela?» jo je nagovoril. Vzel je motiko z ramena, zapičil jo v zemljo, odložil svetilko in sedel na mejo. «Pridi sem, Stojan!» se je okrenil k človeku, ki je prišel za njim. «Pridi, sem malo!»

«Tako, takoj!» je bilo slišati. Z negotovimi koraki, ki so nihali na eno in na drugo stran meje, se je prikazala visoka, pretegnjena postava človeka s svetilko in motiko. «Dober večer! Ali delate?» je vprašal tiho, nekam plašno.

Cveta na pozdrav ni odgovorila. Morda ga zaposlena z delom ni slišala.

«Eh, mučimo se kakor slednja sirota», mu je odgovoril Jovan in se premaknil, da mu je naredil prostor poleg sebe. «Odpočij se! Hočeš tobaka?»

«Pa naj bo! Daj!» In oziraje se je polagoma sedel, prekrižal noge in vzel tobak, da ga zavije in kadi, a vse to nerodno in naglo. Jovan mu je začel tožiti čez slabe letine, slaba vremena, čez občino, mlinarje in na vse, ki so mu nagajali, da ni mogel dobiti vode. Stojan ga je poslušal, pritrjeval z glavo, kadil in odgovarjal redko in kratko. Kdo ve, koliko časa bi bilo to trajalo, da ni Jovan nenadoma utihnil, se nagnil nad zemljo in posluhnil; slišal je, kako prihaja voda od daleč, čul je njeno ljubo, tiho žuborenje, od radosti je vrgel od sebe cigaro, zgrabil znova za motiko in ji brez svetilke zbežal naproti.

«Cveta, pripravi te brazde!» je dejal ženi, ki je kopala nedaleč proč. «A ti, Stojan, počakaj; kmalu se vrnem... E-e-hej!» je zategnil veselo in se izgubil v noč.

Kakor da se je Stojan preplašil njegovega naglega odhoda, se je hitro dvignil in hotel iti za njim, a se je zopet vrnil, sedel in začel trgati suho travo ter poslušal udarce Cvetine motike. Nenadoma se je okrenil naproti Cveti, del roko k ustom in tiho zaklical.

«Cveta!»

Toda od nje ni slišal odziva razen udarcev motike.

«Cveta!» je zaklical glasneje.

Ona je še vedno molčala.

«Cveta, ali slišiš?» Nagnil se je, napel sluh in oči, ali videl je samo njo, kako se je sklonila in udarjala z motiko močno, izpod motike pa so se tu pa tam, kadar je zadela ob kamen, kresale iskre. «Cveta, pridi, ali...» Hotel je, da se dvigne, ali planil je nenadoma, ko je videl njo, ki je prišla in se nagnila nad njim.

«Jaz?» je zastokal in se preplašil. «Nisem hotel, verjemi, toda glej, šel sem na njivo, naletel na tvojega moža in — prišla sva! Ali si huda?»

«Tako bi bil odšel!» se je jezna obrnila od njega.

«Ali si huda? Nikari!»

«Nisem huda», je začela, kakor da požira solze. «Nisem huda, a kaj porečejo ljudje! Pojdi, če misliš dobro. Kaj pa hočeš. Jaz sem žena!»

«Res je», je odgovarjal mehko.

«Če je res, zakaj pa prideš? Zakaj tega ne opustiš?... Glej, ženo imaš, otroke...»

«Eh,» je ta zamahnil z roko, «ne spominjaj me!»

«Da, imaš jih, a jaz? Pa še to, naj on kaj sliši, kam naj potem grem, kam?»

«Nikari, Cveta,» je vzkliknil, ko je zapazil; da ji glas drhti v joku. «Grem takoj, zdaj. Res, kar govoriš, toda jaz?... Ali me poznaš? Prišel sem tako... da te vidim. A ti, glej, baš kadar hočeš... ne bom več, ne bom... zбоgom!»

Ni mu dala roke, da se poslovil, odmaknila se je od njega in dejala ostro:

«Zbogom! Pojdi!»

«Eh, ti si huda!» je potrdil začudeno, del motiko na rame in odšel.

Ko je izginil, se je ona okrenila naglo, z vso silo, kakor da se brani pred kom, prijala je za motiko, da nadaljuje kopanje in je šepetala pri sebi:

«Laže, laže. Spet bo prišel. Oh, a kaj išče? (Četudi je to vedela.) Zakaj je več ne pusti v miru? A povedati možu — ne sme. Ker, kakoršen je mož, bi tekla kri... A tako se bosta znova videla; govore, da hodi k nji in mož ne ve, čemu je vse to... Kaj bo z dušo in telesom na drugem svetu?... Grešno je to, grešno... Marija Devica!»

Hotela je, da se pokriža, šepeta molitve. Ali topla noč, topi in kovinasti zvok motike, trepetanje človeških senc z medlimi svetilkami... vse to jo je še bolj pretreslo, jo napolnilo s strahom in sladkim čuvstvom. Misli so se porajale proti njeni volji, križanju, molitvi in so ji predočevale vse, kar je bilo:

— — —Bila je še otrok, ko so jo njeni ubogi starši dali Stojanovim, da bi pri njih služila in da bi jo oni pozneje preskrbeli. Stojanov oče je bil trd in sirov človek. Po čemernem in kosmatem obrazu je bilo videti, da še nihče ni od njega slišal mile in nežne besede. Z ženo in Stojanom, ki je bil edinec,

je delal kot z ostalo služinčadjo. Vsi so se ga bali in trepetali pred njim. Če bi ne bilo Stojanove matere, ki je bila ženska usmiljenega srca, bi bila tudi Cveto zadela usoda njenih družic, služkinj v bogatih hišah, ki so bile zapeljane od hlapcev in po nekod od gospodarjev samih, ali pa so bile ugonobljene od prenapornega dela. Toda Stojanova mati je pazila nanjo, ker se je njen Stojan ko dete najrajši igral z njo. Čuvala jo je pred hlapci, ni ji nakladala težkega dela, da se je razvila v lepotico. Njena moč, lepota in jedrnatost so omamile vsakogar, najbolj Stojana, ki se tudi pozneje, ko je odrastel, nikoli ni odvrnil od nje. Vedno sta bila skupaj. Na njivi, v polju, vedno, vedno sta bila blizu drug drugega. Nikoli se ni tako obnašal, da bi čutila, da je ona pri njih samo služkinja. Vedno ji je kaj daroval — skrivaje pred očetom — žita, moke ali kaj drugega, da je odnesla svojim staršem. Bil je blag, miren, tih in delaven kot nihče. Ah, ti dnevi!

Šla sta na njivo, da filizata tobak*).

Rastlinje ju je pokrivalo do pasa, pod bosimi nogami se je kršila in valila suha zemlja, okrog njiv povsodi, v nedogled sama zelenjav in bujnost. Sveži, čisti in sinji zrak ju je grel, kri jima je brizgala v jedrnate cbraze. Delala sta, trgala mlade poganjke. Od reke je pihal vetrič, a s požetega polja, s strnišč, je prihajala pesem grlice. Delala sta, hitela drug za drugim, se ulovila, sporekla, in se razjarjena umaknila. Molčala sta. Nato sta se gledala križem spod čela, a okrog ust jima je igral kljubovalen nasmeh. Ona je bila v tesnem životu, prevezana z ruto, z razposajenim in kljubovalnim nasmehom na rdelih ustnicah ga je gledala in videla, kako se on z roko češe, se nemiren prestopa, gleda v njo

*) Obrezovali, trgali poganjke.

ter ji hoče nekaj povedati. Ona mu obrne hrbet in se dela, kot da nič ne vidi.

«Cveta!» jo pokliče naposled. «Pridi, bova pela!»
«Nečem.»

«A zakaj? Glej, jaz te prosim!»

«Četudi ti. Nečem.»

«Toda če te jaz prosim!» jo je vprašal svobodneje in pristopil k nji.

«Zakaj me jeziš?» mu je dejala; tedaj pa se je zasmejala od srca in četudi je bila srdita, je prišla.
«Naj bo! Začni!»

In začela sta. Zapela sta pesem, ki jo je ona pela najrajši. Čisti glasovi so jima drhteli od radosti. Roke so naglo delale, vseokrog so se razlegale besede pesmi:

«Veter piha, veter piha, ali — nageljček diši,

drobno pismo piše dragec, piše dragec dragici!»

«Cveta!» je klical Stojan in se odmikal od nje, da bi jo bolje videl.

«Kaj ti je?» ga je vprašala porogljivo.

«Ti si, ti si — moja!»

«Eh!» ji je nehote in iznenada ušel vklik iz dna prsi. In naglo se je upognila, da bi zakrila radost in rdeč obraz ko kri. «Nikari, Stojan! Pusti! me, da delam.»

«Ne, ne...» je jecljal on. In jo je zgrabil od zadaj okrog pasu, jo objemal in stiskal... Ona se je otepala, izvijala, branila, toda tako majčkeno malo, da se mu je s tem še bolj vdajala in se privijala k njemu.

«Nikari! Dovolj je, dovolj, sladki Stojan...» je šepetala in si zakrivala lica. «Dovolj... videl bo kdo oh!...»

«Še, še. Daj!» je jecljal Stojan in jo vsebolj stiskal, ljubkal in poljubljaj, kjer je mogel.

«Dosti je... Oh, to si ti?...» Onemogla, izmučena, blažena se mu je podajala in mu prožila zdaj levo zdaj desno lice, da ju je poljubljal izmenoma.

Nekega dne v jeseni so ji rekli pod večer, naj se lepo obleče in okraši. Nato je prišel Stojanov oče, prijel jo je za roko in jo peljal v sobo za goste.

«Poljubi jim roke!» ji je dejal in pokazal na ljudi, ki so bili navzočni. Ona je klecnila, pogledala ga prestrašeno in hotela pasti, toda njegov oster pogled in sirov izraz obraza sta ji vrnila moči. Jedva da je mogla hoditi, je poljubila vsem roko. Oni so jo obdarovali in tudi Stojanov oče jo je v iznenadenje vseh poljubil na čelo in ji dal velik zlatnik.

«Naj ti bo mila sreča, hčerka, dolga in večna! V moji hiši si jedla z leseno žlico, v svoji boš jedla s srebrno, ako Bog da.»

Odpeljali so jo. Ona se je zgrudila. Vso noč se ni zavedla. Od tega dne do poroke Stojana ni več videla. In privolila je. Dobila je za moža Jovana, ki ni bil ubog, ali vdovec, trd in čudaški človek do vraga... Srce ji je hotelo počiti, toda močna nrav in večno, težko, vsakodnevno delo sta zmagala... Udušila je vse, kar je bilo. Ali sedaj, nekaj časa sem, gleda Stojan znova in išče prilike, da jo najde, vidi in se ž njo razgovarja. Ona ga ne more videti, ne poslušati njegovega mehkega, skoraj ženskega glasu. No, on ni našel sreče. Oženili so ga z bogato deklico iz odlične hiše. Ali kakor da ga niso oženili, zakaj od poroke se ni ni več znašel doma. Žene ni pogledal, hodil je v vasi, kjer so imeli svoja polja, in tam ostajal po cele tedne. Česa vsega niso poizkusili, da bi ga spravili z ženo, toda nič ni pomagalo. Škropili so ga z neko vodo, menda iz kristavca, dajali so mu zelišč, vodili ga po samostanih in med čarodeje, toda on ni postal zgovornejši, veselejši in boljši. Vedno je samo mislil, de-

lal in pustil materi, da dela z njim, kar hoče. Z nikomur se ni prepiral. Oče je hotel zbesneti. Pretepál ga je za žive in mrtve in izgnal. Od tedaj se ga nihče več ni smel spomniti v hiši. Mati, sirota, je ginila od žalosti in sramote. Prosila ga je, zaklinjala, naj pove vsaj njej, če komu drugemu noče, zakaj beži od hiše in žene, a zaman... Kdo ve, koliko časa bi bilo to trajalo, če bi nevestini starši, ko so videli, kako je stvar, ne pričeli delati na to, da se hči povrne k hiši, ako tudi je poročena. Zakaj, so dejali, niso jo dali za starca in njegovo hišo, ampak za Stojana... Tedaj ga je poklical oče k sebi, nevedoč kaj naj naredi.

«Sedi!» mu je dejal mrko in mu pokazal mesto poleg sebe na divanu.

Stojan je kakor vedno le stal pred njim.

«Ni treba,» mu je odgovoril, «lahko tudi stojim.»

«Sedi k meni, sedi, kakor pritiče možu, gospodarju!» Besedo «gospodar» je naglasil. Stojan je pokorno molčal, a sedel ni.

«Sedi in govori!» je starec mahoma planil s svojega mesta. «Ali si onemel, za Boga! Govori, hočem, da slišim, vidim: ali še moreš, ali še znaš govoriti; hočem, da slišim glas... Da vem, če si še živ?!»

«Kaj naj govorim?» je šepnil Stojan in pripravljen na vse zganil z rameni.

«Kaj, kaj?...» je naglo siknil starec in planil ves razkačen in mečkal suknjo, da znese svojo jezo nad njo. «In še vprašaš, vprašaš? Ubil te bom, da, ubil te bom, nevredni sin!» In je dvignil pest. «Zakaj naj baš jaz to dočakam, da mi poročeno nevesto odvedejo iz hiše?... In to prav jaz, jaz?!... Govori, no, povej!» In zagrabil ga je besno za prsi, in ga začel tresti, daviti. «Povej... Ubil te bom, ubil! Samo da te ne vidim takega!...»

«Ubijte me!»

Starec je skočil od njega.

«Da naj te ubijem? Ubijem te; zdaj, glej!» Začel se je vrteti po sobi, kakor da nečesa išče, s čemer bi ga ubil. Stojan je molčal, upognil glavo in čakal... «Ubil te bom, glej, zdaj!» je govoril starec in mahoma kriknil: «Ne, sinko! Ne delaj tako, prosim te!... Glej, jaz te prosim!» Trepetajoč se je vrgel pred Stojana, snel je kapo, da so se mu beli lasje razsuli po vratu in po ramenih. «Glej me! Ubij ti mene... ti me ubij!» Starec je stokal, roke, pleča, glava, vse mu je trepetalo.

Stojan, ki je bil na vse pripravljen, samo ne na očetovo prošnjo, je jecljal preplašeno:

«Ne...» In se je pripognil, da dvigne očeta; toda ko je opazil vroče solze, ki so padale iz starčevih oči in mu kapljale na roke, je onemel, prepadel in zbežal iz sobe.

Od tega dne se je za nekoliko mesecev Stojan poboljšal, spravil se je z ženo in začel živeti ž njo kot drugi oženjeni ljudje. Sedel je v hiši, nadzoroval je delo in šel nekaterekrat z ženo in materjo k sorodnikom in na cerkvene shode... Vsi so bili tega veseli. Ali glej, znova, jedva je preteklo leto — kdo ve, kaj ga je prijelo? — je začel zopet hoditi kot prej po polju, po vasi, ostajal dalje časa z doma in — kar je najvažnejše in najstrašnejše za Cveto, začel je hoditi za njo. Res je, da je prišel vsakokrat z njenim možem, ali ona je vendarle vedela, čutila, zakaj prihaja. Vedno je gledal, da se najdeta. Če je ona šla na njivo, je on zdaleč šel za njo, prekrižal ji pot, da bi bilo videti, da sta se slučajno srečala. Četudi ji razen običajnih pozdravov nikoli nič ni rekel, se ga je vendar bala. Vsakokrat, kadar ga je videla, sta jo obšli jeza in strah. Kadar ga je videla, kako se ji približuje, vpira oči vanjo, trepeti in mu igra okrog

ust bolan, ovenel nasmeh — se je njeno srce razširilo, telo je zatrepetalo in solze so ji stopile v oči... Sebe je že davnaj prežalovala, toda ko ga je videla takega, je morala objokovati njega. Toda morala se je zadrževati, s silo zatirati v sebi čuvstva in je bila vedno sirova proti njemu, ker kdo ve, kaj bi nastalo, če bi ne delala tako? Vse je bilo zaman. Vselej, kadar je prišel k nji, se je zaklinjal, da ne bo prišel v drugič več, a zopet, zopet!... Ah, od prošlih dni mu je ostal samo lep, zvočen in mehki glas. Redko je pel od takrat. Toda sedaj, če bi sedaj zapel, bi pel tako tožno, srcé prodirajoče, da bi vse objela žalost... Kolikokrat je ona, ko je sijala mesečina — Bog ji to odpusti! — kolikokrat je ona gledala skozi okno, kako je prišel na konju s paše domov in je pel tiho, jasno, tožno... od nikoder ni bilo drugega glasu, le mesečina je sijala in trepetala. In tedaj ji je prišlo, da bi sedla k njemu na konja, kakor se pripoveduje v pravljicah, da bi ga ljubkala, in da bi oba pobegnili na mesečini preko polja in čez gore, daleč, daleč!...

«Na mesečini, ljubeča, daleč, daleč!...» je nezavestno šepetala glasno, nihala s telesom in se stiskala za prsi. «Na mesečini... Oh!» je kriknila vsa prestrašena in odstopila za korak, ko da je šele zdaj opazila sebe in vso okolico osvetljeno od meseca, ki je bil že davnaj izšel in vse obsijal.

«Gospod, moj Bog!... Gospod Bog, sveta Marija... Gospod, Gospod... Bog, kaj je to!» je šepetala, drhtela od strahu in zakrivala oči pred svetlobo. «Daj mi pameti, sladki Gospod!... Oh, grešna in črna kakršna sem!» In misel o grešnosti, o mučenju na onem svetu radi takih nečistih misli, vse to se je prikazalo pred njo v črnih in strašnih barvah... In da bi se nekoliko umirila, opravičila, se je dvignila, gledala po razsvetljeni okolici, opazovala lunino pot preko čistega

neba, se priklanjala, prekriževala, šepetala molitve proti hudobnim duhovom, skušnjavam in blodnjam krvi... Mesečina jo je obsijala vso: njen vitek stas, široka ramena, lepo razvito in žareče lice s kipečimi ustnicami in črnimi, upadlimi in žarčnimi očmi... Križala se je, pripogibala se, a mesec je sijal in svetil na vse. In kakor da je s svetlobo prišlo tudi življenje. Z vseh strani se je slišalo govorjenje, krik, klicanje in pesem močnega, delavnega sveta. Razsvetljena so bila prostrana polja, dolinice, reka in potoki z visokimi topoli in gostimi vrbami, vse se je zganilo, kakor da diha, in zdaj zdaj se je slišal tisti tihi in ko balzan sladki nočni šumot. Cveta se je prekriževala, drhtela, slišala kako v daljavi šumi reka, kako šusti listje, slišala je konje, ki so se pasli, udarce motike... Poslušala je, trepetala, a ni mogla delati. Misel o svojem grehu, kaj je o njem, o Stojanu, mislila, je tako obvladovalo njeno pamet in jo napolnilo z nepopisno žalostjo in strahom. Stala je kakor ukopana, naslonjena na motiko in nič ni videla, niti vode, ki je pritekala in plivkajoča, šumeča, vpadajoča v suhe, žejne brazde, tekla v drugo, sosedno niivo... Nenadoma, sredi te blesteče mesečine in oči, se je dvignil jasen in tožen glas, zatrepetal in razprostrl na vse strani.

Cveta ga je spoznala in onemela.

«U-u-uh!» se je stresla in počenila na zemljo.

«He, Stojan! Čuj, Stojan poje!» so se slišali kakor odgovor na njegovo pesem od vsepovsod navdušeni vzkliki in glasovi. V resnici, to je bil Stojan, ki je na poti domov pel tisto znano ji pesem.

«Veter piha, veter piha, ali — nageljček diši,
drobno pismo piše dragec, piše dragec dragici!»

«Oh, dosti, dosti!...» je pričela Cveta šepetati, kakor da šepeče sebi in njemu, še zmeraj sklonjena

v dve gubi, stiskala je prsi, se dušila od solza in od burnih čuvstev. Ni mogla vzdržati več, zamahnila je besno, mišice na rokah so se ji napele, nato je potisnila pest v usta, kakor da bi hotela preprečiti vse, kar je sililo iz nje in jo obvladovalo... Pesem med tem ni utihnila... Stojan je pel tako lepo in tožno, kakor nikoli poprej. Njegov jasen glas je trepetal in se dvigal v jasne, blesteče višine tihe in svetle noči...

«Da bi znala, draga, da bi znala,
kakšna žalost je umreti mlad!»

«Žalost!» je dahnila Cveta. Zlomljena, premagana je sklonila glavo, in jo okrenila tja, odkoder je prihajal njegov glas, kakor da hoče vsrkati vase poslednji akord njegovega glasu, ki je umiral.

«Voda je prišla, a ti?» je bil slišen možev glas. Med tem je bil prihitel Jovan ves vesel, da je privedel vodo. Toda, ko je opazil, da ona ni pazila, niti ni odprla brazd, da bi voda vdrla vanje in jih napojila, temveč je pustila, da je voda odtekla na drugo stran, v sosedno njivo, je zdivjal, dvignil motiko in se cepetajoč od bridkosti in srda zgrozil nad njo. «Kaj je to, a?» je zasikal.

«Ne, Jovan!» je začela jecljati, ko je videla, da je bila na vodo čisto pozabila. Čutila se je krivo, pričakovala je udarca za to, sklanjala je glavo in se mučila, da se dvigne pred njim. In ne vedoč s čim naj se izgovori, ga je začela prositi: «Nikari, bolna sem!» Njeno obsijano in žareče lice, trepetajoča usta, mrzlične oči, lasje v neredu, razmršena jopica, vse to je napravilo, da se je v Jovanu porodila misel, da je morda noseča in je baš tedaj začutila življenje pod srcem. Spustil je motiko in zadrhtel ves radosten.

«Pa kaj ti je?»

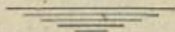
«Oh, ti ne veš!» je planila v bridek in silen jok.
«Ne veš!»

Jovanu se je zdelo to kakor očitek, da jo on, dasi vidi kakšna je, noseča, goni po noči na delo.

«Ne jokaj! Zakaj ne rečeš, naj te pustim doma? Čakaj!» je dejal mehko in jo vzel v naročje, odnesel na rob njive in jo položil na tla. Sleknel je jopič in jo pokril, da bi je ne zeblo, nato je naglo zbežal na njivo, da bi zavrnil vodo...

«Dosti je, ne jokaj! Ne boj se! To bo prešlo», jo je bodril, napeljeval vodo v brazde in poslušal, kako ona stoka, joče in vzdihuje...

Previl France Bevk.

PRI LAMAH V CHONIJU

PO JOŠ. F. ROCKU

Ko je v zimi l. 1924. moja karavana zapustila Yünanfu, ki se nahaja na meji pokrajine Kansu v severozapadni Kitajski, nisem vedel jaz, prav tako ne, kakor ne vseh 300 milijonov Kitajcev in bržkone tudi ne noben tujec, popolnoma nič o obstoju Choni-ja. Ko sem stikal na svojih izletih po redkih rastlinah, sem naletel na to staro tibetansko kneževino, ki ji je vladar dedni knez.

Namenil sem se v samostan Labrang, oddaljen pet dni hoda od Chonija proti severu ob Rmeni reki in od tam proti gorovju Anmyi Machen, ki sem ga hotel raziskovati. Zato sem krenil s svojimi spremljevalci na pot proti Choniju, kamor sem došel 23. aprila 1925. in kjer me je knez, z imenom Yang Chi-Ching, sprejel prav prisrčno in mi nudil vsako pomoč, ki sem jo potreboval.

Tukaj sem imel svoj glavni stan skozi dve leti.

Stanoval sem v yamen-u ali kneževem dvorcu v samostanu, ki leži na terasi 500 čevljev visoko na zapadni strani mesteca. Eila je to srčkana zgradba, z majcenim dvoriščem, na katerem so cvetele lepe peonije, španski bezeg in drugo cvetje.

Knez je bil z mano nad vse gostoljuben ves čas mojega bivanja. Dal je lamam*) ukaz, naj mi gredó pri slikanju na roko, in ni samo dopustil, da sem prisostvoval vsem verskim obredom in slavnostim, marveč mi je pri njih odkazal vedno častno mesto. Ni čuda, da so mi potemtakem vsi izpolnili vsako željo.

Knežev rod vlada že od l. 1404.

V živem nasprotju s Kitajci nimajo Tibetanci nobenega smisla za obletnice in spomine na slavnostne in znamenite dogodke; zato je kaj malo znano o davni zgodovini mesteca Chonija. Ime samo je tibetanskega izvora in izhaja najbrže iz besed cho smreka in nyi = dve. Chonyi bi torej pomenilo dve smreki.

Knez mi je pripovedoval, kako so njegovi predniki prišli v posest ozemlja sedanje kneževine. On sam je 22. potomec prvega vladarja, ne pa v premi vrsti. Njegovi predniki, ki so bili iz tibetanske uradniške družine, so zapustili svojo prvotno domovino ter so potovali preko Sozehvana in pogorja Min Shan, dospeli so l. 1404. v Kansu ob Rmeni reki ter na svojem potovanju zavojščili in pomirili rodove in naselbine. Obvestili so cesarski dvor v Peking, da so osvojili te kraje v imenu kitajskega cesarja, in ta jim je podelil pravico dednega vladarstva nad Chonijem. Takratni cesar Yang So jim je dal kot vladarski znak pečat in kitajski pridevek Yang. Predniki sedanjega Chonijevega vladarja so se poročili z žensko vrsto Ching-a Wang-a ali kralja Ching-a, ki je vladal mongolski pokrajini Ala Shan na severu Kansua.

*) Lama se imenujejo v Tibetu in v Mongoliji opatje budiističnih samostanov. Sicer se pa iz ljudnosti daje ta naslovu tudi drugim menihom.

Dedno pravo v državi je tako-le: če ima vladar dva sinova, tedaj je starejši naslednik na vladarskem prestolu, mlajši pa postane opat samostana. Če pa ima vladar samo enega sina, tedaj prevzame sam obe dostojanstvi.

Knez Yang Chi-Ching je istočasno vladar in opat.

Yamen samostana, v katerem smo mi stanovali, je stolica samostanskega opata, toda odkar prebiva sedanji knez v večjem yamen-u doli v mestecu, ima samostan opatovega namestnika, ki je obenem samostanski knjižničar.

Choni se šest stoletij ni niti najmanj spremenil.

Choni leži v jugozapadnem delu pokrajine Kansu. Čeprav je prestolica kneževine, je vendar samo trg, ker šteje 400 družin s približno 2000 prebivalci. Skoro vsi so tibetanskega pokoljenja, Kitajcev je v trgu malo. Trg ima najboljšo in najlepšo lego izmed vseh krajev pokrajine in kneževa dežela, ki sem jo prehodil od severa do juga, od vzhoda do zapada, je najlepša v vsem kraljestvu. Nikjer drugje niso tako lepi gozdovi.

Trg je tekom časa zelo malo spremenil svoje lice. Reka Tao, ki teče tretjino milje daleč od južnih vrat trga, daje vodo mestecu in samostanu. Žene nosijo vodo v lesenih škafih v mestece in ubožnejši mestni prebivalci jo znosijo ostalih 500 korakov, ki preostanejo od mesteca do samostana.

Le malo te vodé porabijo lame, ali po naše menihi, za telesno snago; ker kadijo travo in maslo, je njih koža povsem črna od umazanosti, ki se je nabrala tekom let. Tudi višji lame se ne umivajo, vendar se zdi njih obraz snažen. Njihove duhovniške halje iz rdeče težke volne se ne dajo prati, zato je

Princ Yang Chi - ching

njihovo oblačilo prepojeno s tako močnimi, malo prijetnimi vonjavami, da je težko pregnati ta duh iz prostora, v katerem je bilo nekaj menihov le malo časa.

Res čudno je bilo videti, kako so si ti smrdeči menihi držali pred usti konec svoje halje, da ne bi s svojim dihom oskrunili medenih bogov, ko so polnili svetilke z maslom in pospravljali oltarje. Bržčas so ti medeni bogovi kaj občutljivi za slab dih, zdi se pa, da jih telesni smrad njihovih služabnikov le malo moti.

V svetišču vlada mir.

Samostan Choni obdaja zid iz gline, v katerem so na južni strani velika kamnita vrata. Nad vhodom je v kitajščini napis: Svetišče po cesarskem ukazu proglašeno za svetišče popolnega miru. Spominski kamen iz l. 1736. opominja bravca, da je omenjeni napis delo cesarja Kang Hsi-ja, kot dokaz naklonjenosti do meniha Chih-Lien-a, ki ga je bil nekoč obiskal. Baje je Chih-Lien po svojem povratku od obiska pri cesarju prispeval za gradnjo svetišča in pevskih dvoran 300 srebrnih tolarjev, kar je bil za takratne čase ogromen znesek.

Zid oklepa nič manj nego 172 zgradbi in 10 velikih in malih pevskih dvoran.

Za vladanja prejšnega kneza je imelo svoj sedež v samostanu 3800 menihov, toda komaj 700 jih je v njem stalno prebivalo. Najstarejšega meniha izberejo za lačo onze, kar bi se po naše reklo veliki duhoven. Razen njega je še en mlajši in en starejši nadzornik ter 17 mila, to je nekakih nižjih sodnikov.

Izmed desetih pevskih dvoran sta dve zelo veliki. Pred največjo dvorano je obširno četverokotno dvorišče, na katerem plešejo menihi na dan velikega »praznika masla« svoje obredne plese.

Mala nosilka vode

Poslopje največje pevske dvorane je po vsej verjetnosti staro 200 let. V njem je prostora za 400 menihov. Streho dvorane nosi 80 močnih, z rdečim lakom pobarvanih stebrov. Najvišje božanstvo v tej dvorani je Wata shup ali bog Modrosti.

V slavnostnih dneh je ta dvorana z brokatom lepo ozaljšana. Od stropa visijo dolgi obredni dežniki, stebri so prevlečeni s krasnimi na roko tkanimi preprogami, ki so darilo mongolskega kralja iz Ala Shan-a. Dvorano odprejo samo ob izrednih prilikah, kakor na dan praznika Svetlobe, ko se ponoči zberejo menihi in pojejo stare obredne pesmi.

Najstarejša pevska dvorana v Choniju je bila zgrajena pred približno 500 leti. Rabijo jo malokdaj; služi kot shramba podob božanstev. V njej se nahaja ogromna pozlačena podoba Tsongkape, ustanovitelja rmene verske sekte in njegovih dveh učencev.

V poslopju, ki leži na levo od najlepše pevske dvorane, je lesen valj z vratci. V njem sta ves Kandžur in Tandžur, klasični deli tibetanskega bogoslužja, ki obe skupaj štejeta nič manj nego 317 zvezkov.

Na valju so pritrjene lesene ročice, ki so obložene z bakrom, v katerem so vdolbene figure. S pomočjo ročic poženeš valj v gibanje. Z enim samim obratom valja je molilec že izmolil vseh 317 zvezkov Kandžura in Tandžura. Vsekakor lahek način molitve!

Pod isto pevsko dvorano na levi strani dvorišča je svetišče, posvečeno Dobroti. Povestnica pripoveduje, da sta svetišče zgradila v letih 1679-1681 brata Jan-sung in Ngan-wang po želji umirajoče matere, ki je rotila sinova, naj nikar ne zapravljata denarja v razvratnem življenju, marveč naj skrbita za posmrtni blagor z zidanjem svetišč.

Samoslan v Choniju

Neko drugo poslopje, ki ima stolp z zvonovi in bobni, hrani velikega pozlačenega Budo, ki je izdelan iz gline in ki sega s svojimi 40 čevlji višine do stropa. Ta kip je bržkone star 250 let.

Zanimiva, majhna stavba je bilo svetišče boga Zemlje, ki je stalo na vrtu, ki je spadal k našemu yamenu. Bilo je to majhno leseno poslopje, visoko 10 čevljev, s streho, toda brez oken. Zlobni bog Zemlje v podobi grdega malika je ves pokrit z darili, ki naj bi izprosila pri božanstvu prizanesljivost v nesrečah in boleznih ljudi in živali.

Pevske dvorane so kamnite, njihovi zidovi različno debeli, pročelja so barvana in pokrita z izrezljanim lesom. V zidove so vzdani v dekorativne namene šopki sleča, ki jih imenujejo suru, v teh pa so meniški odznaki iz brona ali meči.

Chonijevi menihi tiskajo svete knjige v lastni tiskarni.

V Chonijevem samostanu tiskajo sveti knjigi Kandžur in Tandžur. Cela vrsta drugih samostanov, kakor n. pr. Derge in Radja, tiska Kandžur, toda zelo poredkoma Tandžur. V resnici je Choni poleg Lhase*) znan kot edini kraj, ki ima Tandžur; baje pravijo, da je tiskan brez napak in Chonijeva izdaja velja za eno najboljših in najbolj znanih.

Kandžur in Tandžur tiskajo potom kamenotiska in odtisni kamen je star že 500 let. Število strani obeh del nisem mogel dognati, zvedel pa sem, da potrebujejo nič manj nego 16 let, da ujedajo v kamen le besedilo Tandžura. Vladar je priporočal za tisk premakljive črke, toda menihi tega nasveta niso upoštevali. Lama, ki sta mu poverjena skrb in nad-

*) Sveto mesto v Tibetu, kamor roma letno na tisoče vernikov in lam.

Buddhov kip iz gline

zorstvo nad obema deloma, mi je pripovedoval, da natisne 45 menihov Kandžur v treh mesecih, Tandžur pa v šestih mesecih.

Papir, ki ga upotrebljavajo za tisk, izdelujejo v Kungčangu v vzhodnem Kansu, mestu oddaljenem od Chonija enajst dni. Lahko si mislimo, koliko truda in časa je treba, da se obe deli dotiskata. Menihi, ki so zaposleni pri tiskanju dobivajo dnevno okoli eno liro in nekaj živil: kakor ječmen, čaj in jakovo*) maslo.

Washingtonska knjižnica mi je naročila, naj kupim obe klasični deli. Spravili smo jih v 92 zaboja in poslali s karavano v Landov, od tu pa po pošti do Šangaja, kamor so knjige dospele šele po enoletnem potovanju.

Velikih slavnosti je v Choniju na leto malo. Na 13. prvega meseca priredijo ples; »praznik masla« obhajajo na 15.; 16. imajo drug ples. Budovo vstajenja praznujejo 30. dan drugega meseca. Na 6. dan šestega meseca pade Chamngyon-wa, Stari ples, po mojem mnenju najzanimivejša slavnost. Potem imajo še drug ples 24. dan desetega meseca, ki mu sledi praznik Svetlobe s praznovanjem vnebovhoda Tsongkape in končno imajo 26. dan istega meseca zopet ples. Vsaka tri leta praznujejo menihi na 16. dan prvega meseca ustoličenje velikega duhovna.

Na praznike menihi pojejo, drugače pa postopajo. Če kak bogat vernik zboli, mu menihi pojejo in molijo iz svetih knjig, da bi ozdravil. Pristojbina za odpretje najmanjše pevske dvorane — pojejo in molijo namreč v dvorinah — znaša 300 srebrnih tolarjev. Da lahko zmolijo vse dele Kandžura in Tandžura, si 500 menihov razdeli strani in vsak pre-

*) Jak je govedo, ki živi na Tibetanski planoti v višini 4000 do 6000 metrov.

Svilena zavesa božanstva Sha Chia To Pu

bere določeni mu del. To je dokaj čuden način opravljanja molitev, je pa edini mogoči, da se v enem dnevu prebere 108 zvezkov Kandžura.

Prvi obred, ki sem mu v Choniju prisostvoval, je bila proslava Budovega vstajenja. Ob zori, ko je bilo še vse tiho in pokojno, je menih zlezel na streho ene izmed pevskih dvoran in začel potrkavati na veliki gong (kitajski zvon) blagoglasno melodijo. Ko je zadnji glas melodije umiral, je znova udaril ob gong in globok zvok je stresal jutranji vzduh. Po nekaj minutah je s hitrimi udarci zbudil speče menihe. Kaj hitro so menihi končali svojo jutranjo toaleto, h kateri pa ne spada morda umivanje rok in obraza, in stekli so v pevsko dvorano, da zmoliijo jutranjo molitev. Kmalu so dosegli moj stan globoki basi sto molečih menihov, zvonjenje gongov in glas trobent; v te zvoke se je prijetno mešalo petje ptic, ki so prepevale na strehi svetišča, posvečenega bogu Zemlje.

Na ploščadi pred pevsko dvorano je bilo med molitvijo vse polno obuval, kajti menihi gredo k molitvi bosi. Obuvala so bila povečini iz cenene volne, podplati pa iz jakove kože. Hlač in nogavic menihi ne poznajo.

Po triurni molitvi so razdelili molilcem maslo, čaj in cambo (fino zmleta ječmenova moka). Vsak menih nosi pri sebi v svojem širokem odelu lesen čajni lonec, ki mu je edina posoda; kot vilice mu služijo prsti.

Ob 10. uri so menihi prišli ven iz mrzle in temne pevske dvorane, obuli so si čevlje, si uredili svojo rdečo, volneno obleko, pokrili obrbite glave s klobukom čudne oblike, ki je imel na vrhu rmene trakove, in se napotili iz samostana proti neki prirodni terasi, kjer je na strmem rečnem bregu bilo postavljeno

Nantain in njegova spremljevalca, dedec in stara baba

umetniško delo, predstavljajoče neko božanstvo. Ta umetnina je 50 čevljev dolga svilena zavesa lahkih in lepih barv. Stara je najmanj 200 let.

Pred zaveso je bila postavljena miza s pobožnimi darovi. Naokoli so na preprogah sedeli s prekrižanimi nogami mladi menihi. Gruča menihov je obkoljevala neke vrste prestola, na katerem je pod rmenim dežnikom sedel častitljiv starček, ves v rmenem. Vsi so peli skupno s šestimi menihi, oblečenimi v rmeno svilo, ki so stali okoli mize z darili. Dva druga meniha sta spremljala petje s cimbalami.

Popoldne je slavnost spremenila lice vsemu samostanu. Nasproti največji pevski dvorani so postavili kip nekega malika, za njim je stal menih z mnogobarvnim dežnikom. Pridružila se mu je živa podoba Bude, odeta v rmeno, z rmeno mitro na glavi. Po kratkem prepevanju so pomaknili podobo izven samostanskih vrat, kjer so menihi nadaljevali s petjem.

Praznik Starega plesa.

Šesti dan šestega meseca je bil v našem samostanu velik praznik. Solnce je veselo sijalo, ko sem predpoldne stopil v pevsko dvorano in naletel na menihe baš pri razpraševanju in urejevanju mask in njim pripadajočih kostimov. Kostimi, še iz časov dinastije Manhu, so bili bogato vezeni. Maske, izdelane iz lepenke in težke do 10 funtov, so prave umetnine.

Ko je bila oprava pripravljena, so si menihi nadeli kostime na svojo rdečo obleko. Glavo so si pokrili najprej z volnenimi kapami, da so jim blažile pritisk ter ščitile čelo in tilnk. Nad to kapo so si poveznili masko, tako da so lahko gledali skozi njena

Plesalec, predstavljajoč živega okostenjaka

usta ali nos. Tako za ples napravljeni menih je bil res malce preveč oblečen za poletno vročino.

Opoldne se je ples začel. Ljudstvo je bilo napolnilo vse dvorišče. Zidovi in strehe sosednih hiš so bili natrpani z gledalci, ki so prišli od vseh strani Tibeta. Na galeriji največjega svetišča je bil pripravljen prostor za vladarja in njegove goste. Gruča menihov je zasedla ploščad nasproti pevske dvorani, dočim je meniški naraščaj stal na galeriji nasprotnega poslopja. Namestu, da bi bila šla na galerijo, ki je bila za naju pripravljena, sva si knez in jaz izbrala prostor poleg orkestra. Orkester je bil sestavljen dokaj čudno. Glavni instrument so bili široki, ckrogli bobni. Za tolkače so uporabljali liki kosa upognjene palice. Nadaljna glasbila so bile 10 do 12 čevljev dolge bronaste trobente, potem ozke trobente v podobi delfina, medene cimbele in flavte. Odra ni bilo. Pantomima — nema igra se je odigravala na dvorišču. Plesalec med plesom ni izpregovoril; sem pa tja je glasno kriknil in zavpil.

Zdaj se oglasijo trobente, zazvonijo zvonovi, cimbele in bobni udarijo; široka vrata pevske dvorane se odpró in štirje dečki v starosti 10 let stopijo v sredino dvorišča. Oblečeni so v svilene srajce in rdeče jopiče, predstavljajo bese, imenovane Tegong. Njihove maske imajo velik naprej moleč nos; na glavi imajo stožčast klobuk z rdečimi, mahadrajočimi čopi.

Dečki so plesali paroma, dvigali so eno nogo, poskakovali in se obračali z naglo kretnjo rok.

Po tem plesu je nastopila peklenska jata osmih živih okostnjakov, ki so predstavljali duhove. Oblečeni so bili v bela, tesno prilegajoča se odela, na katerih so bile prišite iz rdečega blaga izrezane kosti. To opremo je izpopolnjeval jopič iz ponarejene tigrove kože, ki je imel rokave, končujoče se v rokavice s pr-

Mojstrovina chonijevih menihov narejena iz barvanega masla ; bila je razstavljena na dan „praznika masla“.

si in dolgimi kremplji. Maska je bila ko slonovina bela črepinja z rdečimi očesnimi votlinami. Ti plesalci so bili mladi in gibki možje, ki so po taktu godbe divje plesali po vsem dvorišču.

Sledila sta nato dva enako oblečena osemletna dečka, ki sta predstavljala prebivalce Dardžilinga v Indiji. Nosila sta žezlo, ki sta ga postavila na tla, nato sta se nekaj krat v otroškem plesu zaokrenila in izginila.

Slednjič je prišla na vrsto komedija, pri kateri je bilo občinstvo kar najbolj židane volje.

Prvi postavi, ki sta se pokazali, sta bila dedec in stara, brezzoba baba; oba sta bila revno oblečena, v rokah sta držala palico. Postavila sta se na kraj dvorišča, kajti pojavila se je zavaljena postava s smešno debelo masko; pravili so ji Nantain. Radi svoje tolstosti je komaj mogla hoditi. Ko je stopila iz ploščadi na dvorišče, sta jo obstopila dedec in stara baba ter sta jo, pehajoč jo sem in tja, privedla do sredine dvorišča, kjer je bila razprostrta preproga. Vsi trije pokleknejo nanjo z veliko težavo ter dedec in baba silita debeluha k molitvi.

Nato ga pričneta pehati; prikaže se menih, ki prinese na pladnju ječmen; s tem obmetavata debeluha v veliko veselje gledalcev

Tega debelušnega pajaca so spremljali štirje družabniki, ki so vsi enako oblečeni, nosili kadilo in cim-bale. P okončani farzi s oomahujoč liki pijanci krenili proti pevski dvorani, v kateri so izginili.

Nantain je poosebljal debelega Kitajca, ki je bil v osmem stoletju prišel v Tibet z namenom, da začne z menihi učene razprave. Eden izmed takratnih višjih tibetanskih duhovnikov se je iz njega norčeval in ga tako napravil za predmet zasmehovanja. Ves

Yama, bog Podzemlja

nastop tega Nantaina je bil politična puščica proti Kitajcem, s katerimi so si Tibetanci v laseh.

Po tej šali zavzameta dedec in baba svoji prejšnji mesti. Tedaj se znova pojavi onih osem živih okostnjakov, tó pot nesoč lesen trioglat podstavek. S tem podstavkom v rokah plešejo in ga nato položijo na sredo dvorišča. Na podstavku je bila z modrim muselinom pokrita podoba ženskih potez, narejena iz rdeče barvanega testa iz ržene moke. Vseh osem postav se nato odmakne od podstavka in štirje okostnjaki, vsak v enem kotu dvorišča, prično ples po hitrem tempu bobnov in cimbal.

Po plesu izginejo zopet v plesno dvorano in mesto njih se prikaže Dir, poslanik Yame, boga smrti. Njemu sledi Šova v priprosti obleki in maski jelena s širokim rogovjem in močno zevajočim gobcem. V desnici je držal nož, v levici lobanjo. Okoli pasu je imel vrsto žvenkljajočih kraguljčkov.

Zaplesal je res dovršen ples, lepši od vseh prejšnjih, sukajoč in vrteč se ko blazen po dvorišču v taktu počasnih in naglih udarcev godbe. Zdaj se je divje vrtel, zdaj se je umaknil in plesal čepé kakor ruski plesalci ter se nato približal podstavku v sredini dvorišča, pred katerim je stresal preprogo. Njegov trup se je zibal po zvoku godbe, vihtel je pri tem nož in ga zasajal v podobo, ki jo je naposled obglavil. Drobce je razmetal na vse štiri strani sveta. Ostanke razmrcvarjenega demona sta pobrala dedec in baba ter jih znosila na kup. Dir je nadaljeval blazni ples, medtem ko sta dedec in baba odnesla podstavek.

Bog smrti vodi ples.

Nenadoma spremeni godba tempo. Zategli zvoki velikih trobent se izmenjavajo z enakomernimi manjših pihal ter žvenketanjem cimbal. Naznanjali so

Yamo, vladarja podzemlja. Pojavil se je na prvi stopnici ploščadi v krasnem odelu, v katerem so bili vezani zlati zmaji v poletu. Bogat, zlat brokaden ovratnik mu je padal preko ramen. Njegova strašna maska je ponazorjevala glavo bika z blestečim nakitjem in zlatimi rogovi; lice je bilo živo modro, nos škrlatno rdeč; čelo mu je krasilo pet človeških lobanj. V desnici je nosil žezlo smrti, kronano z lobanjo, v levici lobanjo z rdečimi franzami.

Leno je plesal na vrhu stopnic, se dražestno vrtel, dvigal eno, potem drugo nogo, zdaj je sedal na prag pevske dvorane, zdaj vstajal. Nato je po stopnicah dostojanstveno krenil na dvorišče, vihteč žezlo in lobanjo, medtem ko je godba svirala peklensko blazno godbo. Za njim so stopali trije enako oblečeni spremljevalci, eden v rmeni, drugi v rdeči, tretji v beli maski. Vihteli so meče in lobanje. Počasi so plesali okoli in okoli dvorišča. Niti šepeta ni bilo slišati med občinstvom. Po kratkem premoru se jim je pridružilo še 17 drugih plesalcev in Yama je vso skupino vodil v plesu.

Nastopili so še demoni, toda o njih sem težko zvedel podrobnosti*).

Po kratkem premoru je plesalec, ki je bil prej Yama, znova nastopil, sedaj pa kot Namse, bog Sveta. Odevala ga je krasna srebrna in zlata obleka. Njegova maska je bila nežno rdeče barve, krona, ki jo je nosil, zlata, V levi roki je imel zlato pahljačo, v desni žezlo. Spremljalo ga je osem učencev, ki so imeli enake maske, toda različnih barv. Na hrbtu so za pasom imeli zataknjene mnogabarvne zastavice. Namse jih je vodil k skupnemu plesu.

*) Pisec je znal kitajščino, ki so jo Chonijevi menihi slabo poznali. Zato je bil razgovor dokaj težak.

Ta ples je zaključil Čamngyon. Vsa slavnost je trajala tri ure. Knez je prisostvoval z mano vsem plesom in po vsakem plesu je velel plesalcu, naj se pride fotografirat k meni. Uvidel sem, da plesalci nočejo, da bi njih slike krožile v javnosti, toda vladarjevemu ukazu so se udali. Nikjer drugje nisem mogel posneti slik.

25. dne desetega meseca so proslavili praznik svetlobe. Legenda pripoveduje, da se je na isti dan l. 1417. pojavil Tsongkápa na kamnitem oltarju Chonijevega samostana in da se je, potem ko je opozoril množico na veličino cerkve, spremenil ter šel v nebo. Tsongkapa je ustanovitelj rmene ali reformirane verske sekte, ki je v Tibetu državno priznana.

Veliko samostansko dvorišče je bilo na ta dan lepo okrašeno. Nad vsem prostorom je bilo razpeto platno, od katerega robov so visele svilene in volnene draperije. Fino izdelane zavese so visele na severni strani dvorišča. Osrednja svilena zavesa, ki je blestela v sijajnih barvah, je predočevala Tsongkapo. V sredini dvorišča je stala pagoda*), izdelana iz barvanega masla in v njej je sedel bog rmenega obraza ravnotako iz masla. Okoli pagode so bile razpostavljene v lepotične svrhe piramide, okrašene s cvetici in vse iz barvanega masla. V dolgih vrstah je gorelo na stotine lučk, med katerimi so stale majhne piramide iz cambe. Poleg tega je bilo razstavljeno še sadje, lonci ječmena in druga darila.

Opoldne me je knez pozval na slovesnost.

Štirje lame so sedeli na visokem prestolu, dočim so mlajši menihi sedeli na preprogah pred prestolom.

Dva meniha v rdečih pletenih plaščih sta stala za prestolima in molila zahvalnice. Po enournem petju sta dva meniha prinesla velik pladenj mehko

*) pagoda = svetlišče.

kuhanega riža in koštrunovega mesa. Tako jed skuha-
hajo enkrat na leto in jedó jo vsi menihi. Zvečer so
se molilci zbrali v yamenu. Vse neštevilne lučke, v
katerih je gorelo maslo, so bile prižgane in smreka,
v katere vejah je gorelo 108 lučk, se je zdela božično
drevo. Menihi so sedeli na tleh in ob svitu luči so na-
daljevali s prepevanjem zahvalnic do polnoči.

Podobna slovesnost se je vršila v kneževem
yamenu. V yamen, ki je bil okrašen s svilenimi zave-
sami, je bil vhod prost in ljudje so se gnetli vanj.

Tako so proslavili ta veliki Tsongkapov praznik.

Cham-homa po naše Novi ples ali ples črnega
klobuka se je vršil dan pred Tsongkapovim prazni-
kom in dan pozneje. S tem plesom se spomnijo uboja
kralja Langdarme, znanega preganjalca budizma, ki
ga je umoril menih Paldorje.

Legenda pravi, da je Langdarma okoli l. 899. ubil
svojega brata, kralja Ralphadona, ki je bil goreč bu-
dist; ko je po bratovem umoru Langdarma zasedel
tibetanski prestol, je pričel s preganjanjem menihov
z namenom, da uniči budizem. Sežgal je svete knjige,
razdejal svetišča in samostane in prizadejal meni-
hom mnogo zla.

Nekega dne se je menih Paldorje oblekel v ple-
salca črnega klobuka ter si izprosil dovoljenje, da sme
plesati pred kraljem. Pod oblačilom je imel skrit lok
in pušico in ob ugodnem trenutku je kralja ustrelil.
Po umoru je zbežal na belcu, ki ga je bil počrnil s
sajami. Na begu je pognal konja v reko in, ko je na
drugem bregu konj izstopil iz reke, mu je voda že
bila odplavila saje. Paldorje se je na belcu vrnil in
tako premotil preganjalce. Ples črnega klobuka se
pleše v spomin na ta dogodek.

Ob 10. uri se je ples pričel. Budovo podobo, ki so
jo spremljali duhovni in menihi v lepih slavnostih

odelih, so nosili v sprevedu do stare pevske dvorane. Orkester je štel 10 velikih bobnov, dve 12 čevljev dolgi trobenti, mnogo flavt, cimbal in majhnih trobent. Eden od menihov je vihtel kadilnico. Po petju se je začel ples, ki se je malo razlikoval od prejšnjih. Menihi so plesali paroma, vsak par je bil enako oblečen: eden v rmen, drugi rdeče, tretji v zeleno.

Nazadnje so nastopili pajaci, ki so bili gledalcem po tolikih demonih in besih v veliko zabavo. Velik, smešen menih, oblečen v sijajno s srebrom vezeno odelo, toda brez maske, je nadaljeval ples. Na glavi je nosil ogromno pokrivalo, obrobljeno z medvedovim krznom; na podstavku je nosil lobanjo, v rokah pa bodalo. Upodabljal je meniha Paldorje. Spremljalo ga je 16 maskiranih menihov.

Na 15. dan prvega meseca se slavi »praznik masla«. Dva dni prej so se odigravali verski plesi, podobni ravnokar opisanim.

V Choniju je mrgolelo vse polno ljudi. Od daleč in blizu so prišli, da se udeležijo največjega praznika v letu. Prevladovali so med romarji tibetanski nomadi.

Deset menihov je mesec dni izdelovalo podobe bogov iz masla. Ugledni zaščitniki samostana so darovali 1300 funtov jakovega masla.

Pozimi je izdelovanje podob iz masla združeno z velikim trudom. Maslo hranijo v mrzlih prostorih in menihi morajo pri oblikovanju masla pomakati prste venomer v toplo vodo. Ti menihi so pravi umetniki v svoji stroki. Mnogi izmed njih so udruženi v potujoče bratovščine, ki hodijo od samostana do samostana. Vsak menih mora izdelati dve ali več podob božanstev.

Podob ne pobarvajo šele potem, ko so že bile narajene, marveč primešajo zelo lepe barve maslu. Vča-

sih zmešajo do 20 barvnih odtenkov. Podobe razpostavijo v okvirih iz črnega lesa, eno poleg druge v piramidno obliko na najodličnejšem oltarju svetišča. Čim večji je samostan, tem večja je razstava podob. Podobe v Choniju so bile mojstrska dela.

Menihi so prejšnji dan pripravili in razpostavili slike na velikih odrih nasproti stari pevski dvorani. Polagoma je vse zagrnila tema, na stotine lučic je razsvetljevalo podobe.

Na tisoče gledalcev se je gnetlo na dvorišču; ženske z drobnimi otroki so napol gole kljubovale ostremu mrazu. Menihi so z dolgimi šibami v rokah stopali med ljudstvom in švigali z njimi po glavah gledalcev, ki so tako ogroženi umikali svoje glave. Toda nihče ni zinil ni besedice, in zdelo se je, da se samo ob sebi razume, da jih tepejo.

Predno se je slavnost začela, se je pojavil knez; oboroženi vojaki so mu delali pot skozi množico. Stopil je do razpostavljenih podob in se trikrat priklonil pred njimi. Knezu, njegovim otrokom, ženi in meni je bil določen prostor na galeriji pevske dvorane.

Najmanjši kotiček je bil zaseden, toliko ljudi se je trlo. Lahko si bravec misli, kako neblago je dišalo iz te neumite množice, ki je smrdela po žarkem maslu.

Menihi so z globokimi, zvočnimi basi začeli pesem. Raz streho poslopja, kjer je bil shranjen veliki lončeni Buda, se je razlegal glas ogromnih trobent.

Dvajset čevljev nad glavami gledalcev sta bili razpeti od enega do drugega konca dvorišča dvi žici in dve drugi žici sta spajali pevsko dvorano z našim poslopjem. Kjer so se te štiri žice križale, ravno nad sredino dvorišča, je bilo pritrjeno majhno svetišče iz lesa in barvanega papirja. Razsvetljeno je bilo z maslenimi svetilkami, nad katerimi je brnela molitvena

raglja molitev: Om mani padme hum (O dragulj Losusov amen!). To molitev pobožni Tibetanci vedno mrmrajo.

Na glas trobente so po žici spustili dva koša v obliki lotusa. V njih so bile čudne lutke, podobne budističnim bogovom, ki so zbudile med občinstvom splošno začudenje in strmenje. Kakor hitro si je občinstvo ogledalo lutke, so košaro povlekli nazaj in vrnila se je z novimi lutkami. To se je ponovilo kakih dvanajstkrat.

Ko je bila igra z lutkami končana, se je pozornost občinstva obrnila na majhno rdečo pevsko dvorano iz lesa, pred katero se je rmena zavesa dvignila, in na pragu dvorane so se pojavili drobceni rdeči menihi, ki so plesali v zboru. Nato sta se pojavila dva pajaca, ki sta predstavljala boj dveh nomadov. Njih gibi so bili zelo smešni, da se je občinstvo smejalo na vse grlo. Po tej borbi so košare povlekli po žici nazaj in predstave je bilo konec.

«Praznik masla» je za Choni največja in najpomembnejša slavnost v letu.

Prevél A. K.

DEVIŠKA GRUDA

SPISAL GABRIELE D' ANNUNZIO

Pod besnim srpanovim solncem se je cesta pogajala naprej, bela, plameneča in s prahom dušeča, med osmojenimi živimi mejami, polnimi rdečih jagod, med izprijenimi margarani in kakšno agavo v polnem cvetu.

V to belino vdirajoča čreda pašičev je dvigala velikanske oblake; za njo je stopal Tulespre s trstiko nad temi prerivajočimi se črnkastimi hrbti, od katerih se je trgalo pridržano kruljenje in vpitje in oster smrad razgretega mesa; Tulespre je stopal zadaj, ves rdeč v obraz in ves potan, in iz suhega gola so se mu prožili divji kriki; Jozzo, ovčarski pes s črnimi lisami, z dolgim, visečim jezikom in povešeno glavo, je šepal ob njegovi strani. Namenjeni so bili k hrastom pri Fari, prašiči, da se nažró želoda, Tulespre pa ljubimkat.

Tako so šli svojo pot. Malo dalje od kraja San Clemente Casauria je spal v senci kamenitih obokov kup čočarov*); bil je to kup onemoglih teles, njih obrazi so bili ožgani, gole roke in noge so bile modro tetovirane; smrčali so močno in iz tega živega smrd-

*) Čočari (ital. ciociari) se imenujejo po nekakšnem opanku „čoča“ (ital. ciocia) kmetje rimske poljane (Campagna romana).

ljivega mesa je puhtel duh po grobi divjačini. Ko je šla čreda mimo, so se nekateri dvignili na komolce. Jozzo je vohal; nato se je ustavil na svojih treh nogah in je začel besno lajati: prašiči so se razkropili na to in ono stran in prav ostro krulili pod udarci s trstiko; ob tem nenadnem napadu so čočari v strahu planili na noge in ostra svetloba jim je bila v trudne, zaspane oči; neznanski prah pa je zagrinjal ves ta hrup živali in ljudi prav pred veličastjo bazilike, ki jo je solnce veličalo.

«O sveti Anton!» je tulil Tulespre, trudeč se, da bi med besnimi kletvinami čočarov zopet zbral svojo čredo. «Preklete duše!» In v teku je nadaljeval svojo pot, zamahujoč s trstiko in s kamni, do hrastovega gozda, zelenečega v daljavi, kjer je čakal želod, gosta senca in Fiorine pesmi.

* * *

Fiora je sedela pod mejo kopinja in pela na vse grlo, medtem ko so koze smukale travo naokrog in se vzpenjale v višino; pela je pred velikanskimi stoletnimi hrasti, ki so se dvigali z neznansko silo svojih debel in širili listnate, plodov polne roke v vonjavo radost zraka in svetlobe. Veter z gorá je dihal v šumi: široko šuštenje, valovanje vejevja, svetlikanje želodov je begalo po vsem tem rastlinskem svetu, pod sencami, ki jih je solnce lomilo s svojimi živimi pogledi. Prašiči so se razpršili ter se valjali v tem obilju z zadovoljnim kruljenjem; Fiora je pela pesem o nageljnih in Tulespre je upehan srkal hlad in pesem; in nad vsem tem močnim, vedrim, mladim zdravjem rastlin, živali in ljudi se je raztezalo nebo ultramarinske barve.

Tulespre se je potopil v vlago trave, ki je bila ponekod še nedotaknjena; čutil je, kako mu kri po žilah vre in polje kakor nov mošt.

Žgoča vročina mu je v tem hlajenju polagoma puhtela iz znojnic; s kupov sena, ki se je kadilo naokrog, je skozi vroče nosnice silila vanj vonjiva slast, globoko iz trave je slišal mrgolenje žuželk, na koži in v laseh je čutil ščegetanje čudnih telesc in srce mu je utripalo v divjem ritmu Fiorine pesmi...

Prisluhnil je. Nato se je začel plaziti po tleh kakor jaguar, ki se bliža plenu.

«Ah!» je zavpil nenadoma in skočil s prasketajočim smehom pred njo na noge: čokat, ves mišičast, z rdečkastimi kocinami, z očmi, ki so pršile zdravje, pogum, ljubezen.

Kozarka se ni ustrašila; z usti se je nepopisno zasmehljivo namrdnila.

«Kaj pa si mislil?» je rekla izzivalno.

«Nič.»

Obmolknila sta. Pescara je bučala v daljavi za brdom, v globoki lesovini pod golim hribom.

Toda Tulespre je imel vso dušo v zenicah in njegove zenice so bile uprte v to prelestno žensko z bakreno rjavim mesom.

«Poj!» je presekala končno z drgetanjem strasti v glasu.

Fiora se je okrenila z nasmehom na krvavordečih ustnah, kažoč dve vrsti prebelih, mandeljnomo podobnih zob; natrgala je pest sveže trave ter mu jo zagnala s poželjivo silovitostjo v obraz, kakor bi mu bila vrgla poljub. Tulespre je vzdrgetal: začutil je, da je vonj ženske ostrejši in opojnejši kot vonj sena.

* * *

Jozzo je lajal in gospodar ga je ščuval, da se je zaganjal zdaj sem, zdaj tja v razkropljene prašiče.

Večer je bil poln toplih dimov ob vrhovih; košato hrastovo listje je dobivalo kovinasto svetlikanje v

medlem dihanju mrakú; jate divjih ptic so v višavi preletavale rdeče ozračje in se izgubljale v njem; sem od kamnolomov v Manopellu je zdaj in zdaj planil buh, poln duha po asfaltu, in zdaj in zdaj se je oglašala tudi poslednja pesmica kozje pastirice tam izmed brinja v tokavi.

Prašiči so vlačili tolščo svojih trebuhov navzdol po pobočju, ki je vse živo rdelo od cvetoče turške detelje; za njimi je Tulespre vedno znova tiho popeval pesem o nageljnih, napenjajoč včasih ušesa, ali ne ujame odkod utripa ženskega glasú. Vse je bilo tiho; toda iz tišine se je porajalo na tisoče neopredeljivih glasov; angelovo češčenje se je širilo od cerkve do cerkve s slabotnim, otožnim valovanjem. In kako so drevesa za zaljubljenega Tulespra sipala vsenaokrog ženske vonjave!

Stopili so na glavno cesto: žive meje ob straneh so se pod prahcem pogrezale v spanje in spredaj se je v svetlobi ščipa razprezala nejasna belkasta meglica; iz temne proge prašičjega krđela se je oglasilo tu in tam pridržano kruljenje, nato enakomerno cepetanje, enakomerno popevanje voznikov, zvonkljanje utrujenih kljuset v tem neizmernem pokoju hladú, vonjav in svetlobe.

* * *

Toda gozd je bil izdajalec. Kosi so žvižgali tisto jutro pri Fari; pod nežnim, iz listja spletenim nebom take barve kakor turkec se je nosilo radostno šelestenje; v kapljicah nedavnega dežja se je lomilo tisoč živih mavric.

In daleč naokrog, od višin Petranica do oljčnih gajev. Tocca, se je divja poljana kadila v novi lju-bezni solnca.

«O Fiora!» je zaklical Tulespre, ko jo je zagledal, stopajočo za kozami drzovito kakor junica med dvema latnikoma margaranov po stezici navzdol.

«K reki grem», je odgovorila ona, izgubivši se s čredo po bližnjicah. In Tulespre je slišal pokanje odtrganih vej, kratko meketanje na poti navzdol in nekaj glasov; nato je zavrvrjala, zazvenela, zacurljala pesem... Pustil je prašiče na paši ter se zagnal tjakaj po strmini kakor pojajoča se zver.

Iz vroče vlage tal je bujno klila in bruhala mlada, groba sila débel, poganjkov in stebel, podobnih malahitnim stebrom, plazečih pri tleh, vijočih se v golazenskih zavojnicah, objemajočih se v borbenih naskokih, da bi se solnce le enkrat ozrlo nanje. Rumene, modre in škrlatne kukavice, krvavordeči makovi cvetovi in solnčne zlatice so pestrili vso to živo, po vlagi hlepečo zelen; bršljani in kozji parkeljci so se zaganjali od debla k deblu ter se v nerazmotavnih zavojih stiskali k skorjam; od zaprtih grmičev so visele jagode v kobulih; in v vetru je divjalo silno vihranje in sopenje človeških prsi; ostro izhlapevanje sokov se je razlivalo po sencah; in sredi tega zmagoslavja rastlinskega življenja sta zveneli dve drugi mladosti, sta drgetali dve drugi ljubezni, sta hodila Fiora in Tulespre, zasledujoč se nagloma proti Pescari.

Sredi mejíc in debel, kopriv in trstičja sta dospela v globel z raztrgano obleko, s krvavečimi rokami in nogami, z razširjenimi pljuči, vsa potna; buh vodnih praškov ju je nenadoma obrizgal. Prav pred njima se je reka lomila ob klečeh v viharo peno, v čudovit vrtinec beline in svežosti, pod brezupno izsušenostjo gore, ki jo je bičalo solnce pasjih dni; deroča voda si je utirala tisoč poti skozi kamenje, hrumela je proti nasipom, izginjala je pod plastjo suhe trave,

ki je od nje utripala kakor trebuh potopljene dvoživke, žuboreč se je med ločjem spet prikazala ter je še in še hrumela. Zgoraj v navpičnem skalovju ni bilo niti ene zelene bilke, niti krajca sence: strme, kakor s srebrnimi žilami razorane so čeri štrlele v svoji strahoviti lepoti in nagoti proti nebu.

Fiora je poželjivo pristopila in pila. Ko se je sklonila krodu, je bila z jezikom ob vodi in z utripajočimi drudmi v krivulji hrbta in ledij vsa podobna pardui; Tulespre jo je vso ovil z motnim pogledom strasti.

«Poljubi me!» Poželenje mu je zadušilo glas v grlu.

«Ne.»

«Poljubi me...»

Vzel je njeno glavo med dlani, jo potegnil k sebi in s pol zaprtimi očmi obstal, začutivši, kako mu po žilah drvi slast teh vlažnih ust, pritisnjenih k njegovim suhim.

«Ne», je ponovila Fiora, šinila nazaj in si podrsnila z roko po ustnah, kakor bi hotela poljub odstraniti z njih. Toda trepetala je bolj nego šiba na vrbi, toda v mesu, napetem od toplote po teku, je čutila srbenje, toda pohotna razigranost je bila v zraku, je bila v solncu, je bila v vonjavah.

Črna kozja glava je zgoraj predrila listje ter se z milimi rumenimi zenicami ozrla na to živo skupino človeških udov. Pescara pa je pela.

Prevel Slavko Slavec.

SAMOPISNA OPOROKA

SPISAL JOS. JURCA

Ko sem videl v sodnem arhivu orumeneli list, na katerem je pisana oporoka mojega pokojnega očeta, se mi je zdela njegova rumena barva kakor zarja iz moje mladosti. To je zadnji spomin na mojega očeta, obenem pa tudi spomin na naše čase, čase trdega dela, velikih skrbi in silnega truda starega rodu za novi rod ter neskončnega prizadevanja, da bi prišla dedščina v roke potomcev neokrnjena.

Moj oče je bil ubog kamnar. Ker pa je imel poleg tega nekaj malega posestva, je napravil oporoko, ki je najkrajša, kar sem jih kdaj čital, in zasluži po svoji izvirnosti, da jo podam. Glasi se:

Testament.

Jože verb. Hčere po sto goldinarjev. Žena Kupčo njivo.

Kopriva, dne 14. aprila 1897.

Vincenc Jurca.

Slog je, kakor se spodobi za kamnarja, lapidaren, kakor da bi hotel vdolbsti svojo oporoko v mramor. Ni je zapisal oče nepotrebne besede, kakor ni v vsem življenju po nepotrebem izdal krajcarja. Bil je najskromnejši med očeti, blag mu spomin!

* * *

Sedanji časi so drugačni, zato mi je včasih spomin na očeta kakor podoba iz sanj in sanje so mi čisto kakor podoba očeta. Sanje o starših so najlepše in najljubše, v njih se življenje pogrezne v grob in oživi vse, kar je mrtvega, preteklost se brez časovne meje pomeša s sedanjostjo, obrazi se sami od sebe pojavljajo pred menoj, razpletejo se misli in besede.

Sanjam obraz svojega očeta, ves je očetovski. Kamnari oče, kakor je kamnaril, govori, kakor je govoril, le da mu je glas mil in proseč:

«Znaš notarsko?»

«Znam oče.»

«Če znaš, povej mi, če je prav napravljen ta testament!» mi pravi ter mi kaže mramornato ploščo z napisom.

«Ni prav napravljen, oče.»

«Kaj je narobe?»

«Nič ni narobe, oče, samo prenarediti ga morate po novi postavi.»

«Tedaj ga popravi!» mi veli oče in izraz njegovega obraza je žalosten in nevoljen.

Žal mi je očeta in njegovega dela, pa obotavljati se ne smem. Pogleda me strogo in mi tišči v roko debel, ploščat svinčnik, kakor je v rabi pri kamnarjih, in jaz pišem, pišem...

O p o r o k a.

Ker želim razpolagati za po smrti s svojim premoženjem, pišem sam svojo poslednjo voljo pri popolni zavesti in zdravi pameti kakor sledi:

1. Za dediča imenujem svojega sina Jožeta.

2. Svojim hčeram Ivanka, Vincenciji, Avgusti in Francki volim vsaki po tisoč lir v poravnanje njih pravic do moje dedščine. Te zneske naj jim dedič izplača v denarju ali pa po pravični cenitvi v premič-

nem ali nepremičnem blagu iz zapuščine, kakor si bodo izvolile, in sicer ob poroki, če se poročijo pred 21. letom starosti; če se pa poročijo ali drugače gredo od rojstne hiše kasneje, pa v dveh letih po poroki ali končnem odhodu. Dokler so moje hčere pri hiši, so ta volila brez obresti, oziroma se smatra, da so obresti poračunjene z vzdrževanjem.

3. Svoji ženi Mariji volim svoje zemljišče imenovano Kupča njiva z izrecnim pogojem, da se odpove vžitku, ki bi ji do polnoletnosti mojega dediča šel po postavi do tistega dela dedščine, s katerim ne morem prosto razpolagati, in sicer da se temu vžitku odpove tekom enega meseca po otvoritvi zapuščine z notarsko izjavo, s katero bo sprejela določila moje oporoke. Če teh določil ne sprejme, se njene pravice skrcijo na to, kar ji daja postava, in tudi vžitek, ki ji gre po postavi do premoženja otrok, se skrči na tisti del njihove dedščine, ki tvori njihov nujni delež in ga obremenjajo dolžnosti naštete v členu 230. civilnega zakonika. Vpoštevajoč to morebitnost, imenujem svojim otrokom za razpoložljivi del svoje zapuščine v smislu člena 247. civ. zak. nasproti njihovi materi za skrbnika svojega soseda Janeza Ukmarja.

4. Odrejujem, da opravi zapuščinski inventar po meni notar, ki mu bom izročil to oporoko, ter prepovedujem sodno pečatenje v moji hiši.

5. To je moja poslednja volja, ki jo danes lastno-ročno pišem in podpišem s pristavkom kraja in dneva.

Kopriva, 14. septembra 1929.

Vincenc Jürca.

«Nate, oče, takšna mora biti oporoka po novem», rečem ter mu podam polo, ki je vsa popisana.

«Predolga je, kam naj jo vklešem?»

«Nikamor, oče, napišite jo na papir!»

«Kako? Nikamor naj je ne vklešem? In bo potem veljavna, če je ne vklešem?»

«Veljavna, oče.»

«Veljavna, praviš! Kako pa kamnariš?» — Pogledal me je tako strogo in presumljivo, da nisem mogel vzdržati njegovega pogleda in sem se zbudil.

Spomnil sem se, da mu nisem še postavil nagrobnega kamna; hitel sem mu napisat te vrstice v spomin.

OD STOPNJE DO STOPNJE

SPISAL FRITZ GERK

Gospodu gozdarju Bogoljubu Pozniku!

Vaše Blagorodje!

Podpisani občinski svet Dobrave poroča po sklepu zadnje občinske seje gospodu gozdarju to-le prošnjo: Gospod gozdar naj bi blagovolil poskrbeti, da bi se skrčilo število divjadi (jelenov in košut) v dobravskem lovišču za več ko polovico. Kmetje zaznamujejo že več let sem občutno škodo na poljih in, kar je pri vsej tej zadevi najhujše, se večja ta nadloga od leta do leta. Poznavavci razmer cenijo divjad sedaj na najmanj pet sto živali. V teh razmerah bi bilo po našem mnenju upravičeno, odločiti se za takojšnjo skrčitev. Gospod gozdar naj bi blagovolil torej poslati to prošnjo na pristojno mesto, da se zboljša stanje, ki je za poljedelstvo sedaj skoraj neznosno.

Z odličnim spoštovanjem

Dobravski občinski svet.

* * *

Gospodu nadgozdarju Francetu Rogaču!

Prebivalci k mojemu lovišču spadajoče vasi Dobrave so zaprosili po svojem zastopu, naj bi se skrčilo število tamošnje divjadi. Kot vzrok nava-

jajo škodo na polju. Število divjadi se ceni trenutno na štiri sto. Na podlagi vsega tega naj bi se prošnji ugodilo in prosim gospoda nadgozdarja, naj pošlje prošnjo na pristojno mesto.

Z odličnim spoštovanjem

Bogoljub Poznik, gozdar.

* * *

Okrožnemu gozdnemu uradu!

Poročilo nadgozdarja Rogača.

V lovišču Dobrave se je število jelenov v teku let znatno povečalo in se ceni po izjavah strokovnjakov tri sto glav. Ta množica navdaja kmete bližnjih vasi s skrbmi, ker trpe njihovi travniki in polja občutno škodo. Na podlagi vsega tega so vložili prošnjo, naj bi se omenjeno število zmanjšalo. To prošnjo priporočam tudi jaz.

Vdani

France Rogač, nadgozdar.

* * *

Višjemu okrožnemu gozdarskemu uradu!

Iz poročila nadgozdarja Rogača doznavamo potrebo, da se mora število divjadi v dobravskem lovišču čimprej skrčiti. Število znaša približno dve sto glav.

Podpis: N. N.

Okrožni gozdni urad.

* * *

Deželnemu gozdnemu uradu!

Po poročilu okrožnega gozdnega urada treba spraviti število divjadi v dobravskem lovišču v pravo razmerje. Sedaj je tam približno sto živali.

Podpis: I. I.

Višji okrožni gozdarski urad.

Višjemu deželnemu gozdarskemu uradu!

Število divjadi dobravskega lovišča naj se takoj uravna. Baje je tam samo petdeset živali.

Podpis: P. P.

Deželni gozdarski urad.

* * *

Državnemu gozdarskemu uradu!

Prosim, da se takoj ukrene in ohrani število divjadi v dobravskem lovišču na pravi višini. Na podlagi pritožb je trenutno tam samo še dvajset in pet glav.

Podpis: R. R.

Višji deželni gozdarski urad.

* * *

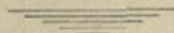
Gospodu gozdarju Boguljubu Pozniku!

Kot najvišja pristojna oblast Vam poročamo, da smo radi in takoj ugodili Vaši prošnji po prepotrebni dopolnitvi števila divjadi v Vašem okraju. Pričakujte že v prihodnjih dneh nekaj vagonov izbranih, za pleme izredno sposobnih živali.

Podpis: S. S.

Državni gozdarski urad.

Poslovenil —r.—l.

VSEBINA :

Damir Feigel: Faraon v fraku	Str.	3
A. K.: O spravnem sodniku	"	50
Borisav Stanković - France Bevk: V noči	"	57
Jos. F. Rock - A. K.: Pri Lahah v Choniju	"	70
Gabriele d'Annunzio - Slavko Slavec: Deviška gruda	"	97
Josip Jurca: Samopisna oporoka	"	103
Fritz Gerk - r. l.: Od stopnje do stopnje	"	107

Biblioteka za pouk in zabavo

I. knjižica:

France Bevk: Tuje dete.

Lavo Čermelj: Kameno olje.

Giovani Verga — Slavko Slavec: Viteštvo na kmetih.

H. W. Osgood · R. V.: V pradomovini kave.

Alfonso Groziere · Damir Feigel: O možu, ki je bil lačen.

Paberki.

II. knjižica:

France Bevk: Sestra.

A. K.: Zakon kakor ga urejajo civilni zakonik in nove določbe konkordata med Italijo in Sv. stolico.

Grazia Deledda · Slavko Slavec: Lisica.

M. C. Cooper · R. V.: V Siamski džungli.

Ovadij Savič · F. B.: Konjski tatovi.

L. Č.: Sličice iz prirode in tehnike.

III. knjižica,

Ivan Vouk: Obisk.

Lavo Čermelj: Dušik.

France Bevk: Glej, človek!

G. M. Dyolt · A. K.: Ekvadorski ognjeniki,

Georges Courteline · Slavko Slavec: Pobočnik Flick,

Ferdo Kleinmayr: Stolpi molka.

Gabriele d'Annunzio · Slavko Slavec: Toto.

Cena posameznim knjižicam

L 2.—, po pošti L 2.50.